

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาความต้องการสวัสดิการสังคมของคนพิการ ในเขตเทศบาลตำบลตาโจง อำเภอ ละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ ในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้รวบรวมแนวคิดและทบทวนวรรณกรรม ที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา ดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์
2. แนวคิดเกี่ยวกับคนพิการ
3. แนวคิดเกี่ยวกับสวัสดิการสังคม
4. แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น
5. แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น
6. การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล
7. บริบทของเทศบาลตำบลตาโจง อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์

ความหมายความต้องการ

แนวคิดความต้องการของมนุษย์เกิดจากความไม่สมดุลทั้งทางร่างกายและจิตใจ ความรู้สึก ที่นำไปสู่จุดมุ่งหมาย หรือเหตุการณ์กระทำของพฤติกรรมต่างๆ อยู่ตลอดเวลา ไม่มีขอบเขตที่สิ้นสุด ได้มีหน่วยงานและนักวิชาการได้ให้ความหมาย ของความต้องการไว้ ดังนี้ ราชบัณฑิตยสถาน (2546 : 436) ได้ให้ความหมายของคำว่า “ต้องการ” หมายถึง อยากรได้ ใครหรือประสงค์จะได้

อริยา กูหา (2546 : 62) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า ความต้องการ หมายถึง ความต้องการ ต่างๆ ที่เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานเพื่อการดำรงชีวิตและเป็นตัวผลักดันให้บุคคลมีพฤติกรรมเพื่อ เพิ่มหรือลดความต้องการนั้นๆ

สำนักบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยบูรพา (2551) ได้ให้ความหมาย ความต้องการ หมายถึง พฤติกรรม ของคนส่วนใหญ่ มักจะมีแนวทางมุ่งไปยังเป้าหมายกับการสนองความต้องการ ให้สมดัง ความต้องการนั้นๆ เช่น มนุษย์มีความต้องการทางร่างกาย ทำให้ต้องกิน นอน ขับถ่าย ฯลฯ อยู่ตลอดเวลา ซึ่งคนเราจะมีวิธีสนองความต้องการเหล่านั้น

อนิซัง แก้วจางง (2552 : 66) กล่าวว่า ความต้องการ หมายถึง ความต้องการของมนุษย์ ที่มีความต้องการหลายสิ่งหลายอย่าง อาทิเช่น ความต้องการอาหาร ความต้องการน้ำ ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค เกียรติยศชื่อเสียง ความปลอดภัย การยอมรับ การยกย่อง ซึ่งมนุษย์มีความ ต้องการ ในระดับพื้นฐานไปยังระดับสูงที่สุด

สรุปได้ว่า ความต้องการของมนุษย์จะ ไม่มีขอบเขตที่สิ้นสุด ธรรมชาติและความต้องการ ของมนุษย์ คือ ความจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต การได้รับการยอมรับทางสังคมและเมื่อได้รับการ ตอบสนองความต้องการแล้ว จะมีความต้องการใหม่ๆ เพิ่มขึ้น ความต้องการของมนุษย์นั้นยาก ที่จะได้รับการตอบสนองจนเป็นที่พอใจ เพราะเป็นเรื่องของความแตกต่างระหว่างบุคคล

ทฤษฎีความต้องการของมนุษย์

มนุษย์มีความต้องการหลายด้านและมีความเพียรพยายามกระทำทุกวิถีทางเพื่อให้ได้มา ซึ่งความต้องการนั้นๆ ความต้องการจะเพิ่มอยู่ตลอดเวลาไม่มีวันสิ้นสุดและมีนักวิชาการได้กล่าวถึง ความต้องการของมนุษย์ไว้ ดังนี้

ปรียาพร วงศ์อนุตร โรจน์ (2541 : 52-53) กล่าวว่า ทฤษฎีความต้องการของเมอร์เรย์ (Murray's Manifest Needs Theory) อธิบายว่า ความต้องการของบุคคลมีความต้องการหลายอย่าง ในเวลาเดียวกันได้ ความต้องการของบุคคลที่เป็นความสำคัญเกี่ยวกับการทำงานมีอยู่ 4 ประการ คือ

1. ความต้องการความสำเร็จ หมายถึง ความต้องการที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จ ลุล่วงไปด้วยดี
2. ความต้องการมีมิตรสัมพันธ์ ความต้องการมีความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลอื่น โดยคำนึงถึงการยอมรับของเพื่อนร่วมงาน
3. ความต้องการอิสระ เป็นความต้องการที่จะเป็นตัวของตัวเอง
4. ความต้องการมีอำนาจ ความต้องการที่จะมีอิทธิพลเหนือคนอื่น และต้องการที่จะควบคุมคนอื่นให้อยู่ในอำนาจของตน

ทองหล่อ วงษ์อินทร์ (2542 : 88) กล่าวว่า ฮัตเตอร์เฟอร์ ได้คิดทฤษฎีความต้องการที่ เรียกว่า ทฤษฎี ERG (ERG : Existence Relatedness-Growth Theory) โดยแบ่งความต้องการของ มนุษย์เป็น 3 ประการ ดังนี้

1. ความต้องการมีชีวิตอยู่ (Existence Needs) เป็นความต้องการที่ตอบสนองเพื่อให้มีชีวิตอยู่ต่อไป ได้แก่ ความต้องการทางกาย

2. ความต้องการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น (Relatedness Needs) เป็นความต้องการของบุคคลที่จะมีมิตรสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้างอย่างมีความหมาย

3. ความต้องการเจริญก้าวหน้า (Growth Needs) เป็นความต้องการสูงสุดรวมถึงความต้องการได้รับความยกย่อง และความสำเร็จในชีวิต

ทฤษฎีความต้องการความสำเร็จของ แม็คคลีแลน (McClelland's Achievement Motivation Theory)

แม็คคลีแลน (McClelland, 1975 : 147, อ้างถึงใน ปราณี รามสูต, 2545 : 90) ได้เสนอแนวคิดความต้องการความสำเร็จของมนุษย์ไว้ 3 ประการ คือ

1. ความต้องการประสบผลสำเร็จ (Needs for Achievement) เป็นความต้องการมีผลงานและบรรลุเป้าหมายที่พึงปรารถนา

2. ความต้องการมิตรสัมพันธ์ (Needs for Affiliation) เป็นความต้องการมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

3. ความต้องการอำนาจ (Needs for Power) เป็นความต้องการมีอิทธิพลและครอบงำเหนือผู้อื่น

สรุปได้ว่า ทฤษฎีความต้องการทั้ง 3 ทฤษฎีนี้ ให้ความสำคัญกับการอยู่ร่วมกันในสังคมของมนุษย์ ความต้องการเป็นที่ยอมรับ การได้รับเกียรติในสังคม ความต้องการประสบผลสำเร็จในชีวิต ความต้องการมีอำนาจ ทั้งหลายเหล่านี้นำไปสู่การแสวงหา เป็นความต้องการที่มนุษย์ส่วนใหญ่มีความต้องการให้ได้มา ไม่มีวันสิ้นสุด

ประเภทความต้องการของมนุษย์

มนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่มีการต่อสู้ แสวงหา ให้ได้สิ่งซึ่งคนต้องการเสมอ และความต้องการของมนุษย์นี้เองไม่มีที่สิ้นสุด คือ เมื่อความต้องการเกิดขึ้นได้รับการตอบสนองแล้ว ความสำคัญนั้นจะลดความต้องการลงจนหมดความสำคัญไป แต่จะเกิดความต้องการสิ่งใหม่แทน จึงมีนักวิชาการได้กล่าวไว้ ดังนี้

ไรต์ และ มอนเทค (Rine & Montag, 1976 : 8 ; อ้างถึงในมณฑิรา เขียวยิ่ง และคณะ, 2540 : 16-17) ได้แบ่งความต้องการพื้นฐานของมนุษย์เป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการเพื่อดำรงชีวิต เป็นความต้องการพื้นฐานที่ต้องบรรลุเพื่อให้มนุษย์อยู่อย่างปกติ ได้แก่ ความต้องการอาหาร อากาศ น้ำดื่ม การพักผ่อน การออกกำลังกาย ความสุขสบายเกี่ยวกับเครื่องนุ่งห่ม

และที่อยู่อาศัย ความสะอาดของร่างกายทั่วไป และความสะอาดของสภาพแวดล้อม ความต้องการควบคุมอุณหภูมิของร่างกาย ตลอดจนความต้องการการขับถ่าย

2. ความต้องการทางด้านจิตใจ (Psychological Needs) ได้แก่ ความต้องการความรัก ความเป็นเจ้าของ ต้องการความมั่นคง ความเป็นอิสระ การพึ่งพาอาศัยผู้อื่น ความสำเร็จ

3. ความต้องการวิญญาณ (Spiritual Needs) ได้แก่ ความต้องการความเชื่อถือ ความหวัง ความมีศักดิ์ศรี ความมีเหตุผล การปลอบใจและเสริมภาพ

ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2541 : 48-51) กล่าวว่า ได้แบ่งความต้องการของมนุษย์ เป็น 2 ด้าน ดังนี้

1. ความต้องการทางกายภาพ (Physiological Needs) เป็นแรงผลักดันที่เกิดขึ้นพร้อมกับความต้องการมีชีวิต การดำรงชีวิต วุฒิภาวะไม่จำเป็นต้องอาศัยประสบการณ์การเรียนรู้แต่อย่างไร เกิดขึ้นเนื่องจากความต้องการทางด้านร่างกายของเราเป็นสำคัญ เป็นแรงขับเบื้องต้นที่ร่างกายถูกกระตุ้นทำให้เกิดความรู้สึกอึดอัด กระฉับกระเฉง มีชีวิตชีวาที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่เกิดขึ้นจากสภาวะอารมณ์ สิ่งกระตุ้นทั้งภายนอกและภายใน ได้แก่

1.1 ความต้องการอาหารเพื่อหล่อเลี้ยงชีวิต อาหารเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิต

1.2 ความต้องการน้ำเพื่อรักษาความสมดุลของร่างกาย ร่างกายของเราเสียน้ำเนื่องจากอากาศร้อน การออกกำลังกาย การทำงานหนักทำให้เหงื่อออกจากร่างกาย

1.3 ความต้องการทางเพศ ความต้องการด้านนี้เริ่มเมื่อคนเราเข้าสู่วัยรุ่น และเป็นวัยผู้ใหญ่ การแสดงออกถึงความต้องการทางเพศขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นๆ เช่น ความพึงพอใจ รสนิยม ขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคมนั้น

1.4 ความต้องการอุณหภูมิที่เหมาะสม คนเราดำรงชีวิตอยู่ได้ต้องอาศัยความสมดุลของร่างกาย อุณหภูมิที่ไม่สูงเกินไป และต่ำเกินไปพอที่ร่างกายจะทนได้

1.5 ความต้องการหลีกเลี่ยงความเจ็บปวด เพื่อให้ร่างกายเกิดความปลอดภัย ความเจ็บปวดเป็นไข้ของร่างกาย ทำให้ร่างกายพยายามสร้างภูมิคุ้มกันขึ้น เมื่อมีคนอื่นมาทำร้าย คนเราก็จะหลีกเลี่ยง หรือต่อสู้ป้องกันตัว

1.6 ความต้องการพักผ่อนนอนหลับ เพื่อผ่อนคลายให้ร่างกายได้มีโอกาสสะสมพลังงานใหม่และซ่อมแซมส่วนที่สึกหรอของร่างกาย

1.7 ความต้องการอากาศบริสุทธิ์ที่มีก๊าซออกซิเจนสำหรับหายใจเราอาจอดข้าวอดน้ำได้หลายชั่วโมง แต่กลับหายใจได้ไม่นาน

1.8 ความต้องการขับถ่ายเป็นการขับถ่ายของเสียออกจากร่างกายซึ่งเป็นสิ่งจำเป็น เช่นเดียวกับอาหารและน้ำ เพราะของเสียเหล่านั้นจะเป็นพิษกับร่างกาย ทำให้เรารู้สึกอึดอัดไม่สบาย บางครั้งอาจทำลายชีวิตได้

2. ความต้องการทางจิตใจและสังคม (Psychological and Social Needs)

ความต้องการประเภทนี้ค่อนข้างซับซ้อนและเกิดขึ้นจากสภาพสังคม วัฒนธรรม การเรียนรู้ ประสบการณ์ที่บุคคลนั้นได้รับและเป็นสมาชิกอยู่ ความต้องการทางสังคมและจิตใจนี้ยังแตกต่างกันไปตามแต่ละบุคคล แต่ละสังคมและฐานะทางสังคมของบุคคล รวมทั้งเวลาและโอกาสที่แตกต่างกันออกไปด้วยลักษณะสำคัญของความต้องการทางจิตใจและสังคม ดังนี้

2.1 ความต้องการที่เกิดจากสังคมที่เป็นมรดกตกทอดทางวัฒนธรรมและกลายเป็นลักษณะนิสัยประจำตัวของแต่ละคน สิ่งเหล่านี้แตกต่างกันไปในแต่ละสังคม

2.2 ความต้องการทางสังคมที่เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ เราต้องมีประสบการณ์และการเรียนรู้มาก่อนจึงจะเข้าและเลือกกระทำได้บางทีเราก็ต้องการศึกษาว่าจะเริ่มอย่างไร และควรทำอย่างไรต่อไป

2.3 ความต้องการนี้เปลี่ยนแปลงได้แม้ในบุคคลเดียวกัน

2.4 ความต้องการนี้มีมากขึ้นเมื่ออยู่รวมกลุ่มมากกว่าอยู่คนเดียว

2.5 ความต้องการนี้เป็นพฤติกรรมปกปิดมากกว่าพฤติกรรมเปิดเผย

2.6 ความต้องการที่มองไม่เห็นเป็นนามธรรมมากกว่ารูปธรรม

2.7 ความต้องการทางจิตใจและสังคมมีอิทธิพลที่จะผลักดันให้คนเราทำอะไรก็ได้

มาสโลว์ (Maslow, 1954 ; 80-91 ; อ้างถึงใน พิทยา บวรวัฒนา, 2544 : 30) ได้กล่าวว่า ความต้องการของมนุษย์นั้นสามารถจัดเป็นลำดับได้ 5 ชั้น ตามลำดับความสำคัญมาก่อนหลังได้ดังนี้

1. ความต้องการทางกายภาพ (Physiological Needs) ได้แก่ อาหาร น้ำดื่ม ความต้องการที่อยู่อาศัย ความต้องการทางเพศ และความต้องการอื่นๆ ของร่างกาย

2. ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) ได้แก่ ความต้องการความมั่นคงและการป้องกันภัยอันตรายจากสิ่งรอบตัวและจากการทำร้ายจิตใจ

3. ความต้องการที่จะผูกพันทางสังคม (Social Needs) ได้แก่ ความรัก ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม การได้รับการยอมรับและมิตรภาพ

4. ความต้องการที่จะมีฐานะเด่นและได้รับการยกย่องจากสังคม (Esteem Needs) ได้แก่ การเคารพนับถือตนเอง การเป็นตัวของตัวเองและการประสบความสำเร็จ การมีฐานะในวงสังคม การได้รับการยอมรับจากคนอื่นและการได้รับความสนใจจากคนอื่น

5. ความต้องการที่จะประจักษ์ตน (Self Actualization Needs) ได้แก่ แรงผลักดันที่ทำให้คนสามารถเป็นในสิ่งที่ตนเป็นได้ดีที่สุด ซึ่งรวมถึงการเจริญเติบโต การได้ใช้ศักยภาพของตนอย่างเต็มที่และความปรารถนา

สรุปได้ว่า ความต้องการของมนุษย์มีหลากหลายประเภท นอกจากความจำเป็นพื้นฐานแล้ว ความต้องการทางจิตใจและสังคม ยังเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้มนุษย์แสวงหาเพื่อให้เป็นที่ยอมรับในสังคม มนุษย์เชื่อว่าการเป็นที่ยอมรับของสังคมย่อมนำความปลอดภัยมาสู่ตน

แนวคิดเกี่ยวกับคนพิการ

ความหมายของคนพิการ

ในชีวิตประจำวันเราจะพบบุคคลหลายประเภท หลายกลุ่ม ซึ่งบางครั้งมีลักษณะที่เห็นจากภายนอกและจากการสื่อสาร ว่ามีความแตกต่างจากบุคคลทั่วไป อันเนื่องมาจากความบกพร่องของอวัยวะ เช่น ไม่มีแขน ขา หรือมีแต่ใช้การได้ไม่เต็มที่ และความผิดปกติที่เกิดจากสติปัญญา เป็นต้น เรามักเรียกคนเหล่านี้ว่า คนพิการ ซึ่งหน่วยงานและนักวิชาการได้ให้ความหมาย ดังต่อไปนี้

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2546 : 3) พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ได้ให้ความหมายของ คนพิการ หมายถึง คนที่มีความบกพร่อง ทางร่างกาย สติปัญญา หรือทางจิตใจ ตามประเภทหรือตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวงจะเห็นได้ว่าความหมายที่เกี่ยวข้องกับคนพิการมักจะพบคำว่า ความบกพร่อง ความพิการ และ ความเสียเปรียบ อยู่ด้วย องค์การอนามัยโลก ได้ให้ความหมายของความพิการ หมายถึง ข้อจำกัดหรือการขาดซึ่งความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมใดๆ โดยวิธีการหรือโดยวิสัยของบุคคลทั่วไป เนื่องจากความบกพร่องอย่างหนึ่งอย่างใด

เกอูร วงศ์ก้อม (2548 : 123) ได้ให้ความหมายของคนพิการว่า หมายถึง บุคคลซึ่งมีความสามารถถูกจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน และการมีส่วนร่วมทางสังคม ได้โดยวิธีการทั่วไป เนื่องจากมีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา หรือการเรียนรู้ และมีความต้องการจำเป็นพิเศษด้านต่าง ๆ เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตและมีส่วนร่วมในสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป

สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (2549 : 9) ได้ให้ความหมายของคนพิการว่า หมายถึง บุคคลที่ผู้ให้บริการในหน่วยบริการตรวจวินิจฉัยแล้วพบว่าอยู่ในเกณฑ์ประเมินระดับความพิการให้ได้รับสิทธิในระบบหลักประกันสุขภาพ ตามประเภทความพิการประกาศสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

สรุปได้ว่า บุคคลที่เกิดการสูญเสียความสามารถที่จะทำกิจกรรมต่างๆ ส่วนความเสียหายเปรียบ ทำให้ไม่สามารถทำในสิ่งที่เป็นปกติธรรมดาทั่วไปได้ ความหมายของคนพิการจึงไม่ได้หมายความว่า คนพิการไร้ความสามารถโดยสิ้นเชิง เพียงแต่ยังไม่ได้รับโอกาสในการฟื้นฟูสมรรถภาพ การยอมรับและให้งานที่เหมาะสมกับสภาพความพิการ คนพิการก็จะสามารถช่วยเหลือตนเองและทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเช่นเดียวกับคนปกติ

ประเภทของความพิการ

คนพิการถือว่าเป็นผู้ที่มีข้อจำกัดในการดำเนินชีวิตมากกว่าคนปกติ ข้อจำกัดของคนพิการแต่ละคนอาจไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับว่าคนพิการเหล่านี้พิการอะไร ซึ่งได้มีหน่วยงานภาครัฐและนักวิชาการ ได้แยกประเภทความพิการไว้ ดังนี้

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2552 : 2) ได้กล่าวว่ตามประกาศกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เรื่องประเภทและหลักเกณฑ์ความพิการ ได้แบ่งประเภทความพิการเป็น 6 ประเภท ได้แก่

1. ความพิการทางการเห็น
2. ความพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย
3. ความพิการทางการเคลื่อนไหว หรือทางร่างกาย
4. ความพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม หรือออทิสติก
5. ความพิการทางสติปัญญา
6. ความพิการทางการเรียนรู้

หลักเกณฑ์ความพิการตามที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้กล่าวไว้ ดังนี้

ความพิการทางการเห็น ได้แก่

1. ตาบอด หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องในการเห็น เมื่อตรวจวัดการเห็นของสายตาข้างที่ตึกว่าเมื่อใช้แว่นสายตาธรรมดาแล้ว อยู่ในระดับเย่กว่า 3 ส่วน 60 เมตร (3/60) หรือ 20 ส่วน 400 ฟุต (20/400) ลงมาจนกระทั่งมองไม่เห็นแม้แต่แสงสว่างหรือมีลานสายตาแคบกว่า 10 องศา

2. ตาเห็นเลือนลาง หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องในการเห็นเมื่อตรวจวัดการเห็นของสายตาข้างที่ตึกว่า เมื่อใช้แว่นสายตาธรรมดาแล้ว อยู่ในระดับตั้งแต่

3 ส่วน 60 เมตร (3/60) หรือ 20 ส่วน 400 ฟุต (20/400) ไปจนถึงแยกกว่า 6 ส่วน 18 เมตร (6/18) หรือ 20 ส่วน 70 ฟุต (20/70) หรือมีลานสายตาแคบกว่า 30 องศา

ความพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ได้แก่

1. หูหนวก หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องในการได้ยินจนไม่สามารถรับข้อมูลผ่านทาง การได้ยินเมื่อตรวจการได้ยินโดยใช้คลื่นความถี่ที่ 500 เฮิร์ตซ์ 1,000 เฮิร์ตซ์ และ 2,000 เฮิร์ตซ์ ในหูข้างที่ได้ยินดีกว่าจะสูญเสียการได้ยินที่ความดังของเสียง 90 เดซิเบลขึ้นไป

2. หูตึง หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือ การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องในการได้ยินดีเมื่อ ตรวจวัดการได้ยินโดยใช้คลื่นความถี่ที่ 500 เฮิร์ตซ์ 1,000 เฮิร์ตซ์ และ 2,000 เฮิร์ตซ์ในหูข้างที่ได้ยิน ดีกว่าจะสูญเสียการได้ยินที่ความดังของเสียงน้อยกว่า 90 เดซิเบล ลงมาจนถึง 40 เดซิเบล

3. ความพิการทางการสื่อความหมาย หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติ กิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมี ความบกพร่องทางการสื่อความหมาย เช่น พูดไม่ได้ พูดหรือฟังแล้วผู้อื่นไม่เข้าใจ เป็นต้น

ความพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย ได้แก่

1. ความพิการทางการเคลื่อนไหว หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติ กิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมี ความบกพร่องหรือการสูญเสียความสามารถของอวัยวะในการเคลื่อนไหว ได้แก่ มือ เท้า แขน ขา อาจมาจากสาเหตุอัมพาต แขน ขาอ่อนแรง แขน ขาขาด หรือภาวะเจ็บป่วยเรื้อรังจนมีผลกระทบต่อ การทำงานของมือ เท้า แขน ขา

2. ความพิการทางร่างกาย หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมใน ชีวิตประจำวัน หรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่อง หรือความผิดปกติของศีรษะ ใบหน้า ลำตัว และภาพลักษณ์ภายนอกของร่างกายที่เห็นได้อย่าง ชัดเจน

ความพิการทางจิตใจ หรือพฤติกรรม หรือออทิสติก ได้แก่

1. ความพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติ กิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากความ บกพร่องหรือความผิดปกติทางจิตใจหรือสมองในส่วนของการรับรู้ อารมณ์ หรือความคิด

2. ความพิการออทิสติก หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากความบกพร่องทางพัฒนาการด้านสังคม ภาษาและการสื่อความหมาย พฤติกรรมและอารมณ์ โดยมีสาเหตุมาจากความผิดปกติของสมอง และความผิดปกติที่นั่นแสดงก่อนอายุ 2 ปีครึ่ง ทั้งนี้ ให้รวมถึงการวินิจฉัยกลุ่มออทิสติกสเปกตรัมอื่นๆ เช่น แอสเพอเกอร์ (Asperger)

ความพิการทางสติปัญญา หมายถึง บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีพัฒนาการช้ากว่าปกติ หรือมีระดับเชาวน์ปัญญาต่ำกว่าบุคคลทั่วไป โดยความผิดปกติที่นั่นแสดงก่อนอายุ 18 ปี

ความพิการทางการเรียนรู้ หมายถึง บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม โดยเฉพาะด้านการเรียนซึ่งเป็นผลมาจากความบกพร่องทางสมอง ทำให้เกิดความบกพร่องในด้านการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ หรือกระบวนการเรียนรู้พื้นฐานอื่นในระดับความสามารถที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานตามช่วงอายุและระดับสติปัญญา

เกอูร วงศ์ก้อม (2548 : 18) ได้กล่าวถึง คณะกรรมการร่วมกองทุนเด็กแห่งสหประชาชาติ หรือ ยูนิเซฟ (United Nation Children 's Fund : UNICEF) กับองค์กรฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการระหว่างประเทศ ได้แบ่งประเภทของคนพิการตามลักษณะของความพิการ ดังนี้

1. ตาบอด
2. มองเห็นได้แต่อย่างเลือนลาง
3. มีความบกพร่องทางการได้ยิน
4. ปัญญาอ่อน
5. พิการเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวซึ่งเกิดจากความพิการทางสมอง ความพิการทางแขนขา ลำตัว
6. มีความบกพร่องทางการพูด
7. มีปัญหาการเรียนรู้เฉพาะด้าน
8. มีปัญหาทางพฤติกรรมต่าง ๆ
9. เรียนหนังสือได้ช้า
10. มีปัญหาความพิการซ้อน

พวงแก้ว กิจธรรม (2555) ได้กล่าวถึง กระทรวงศึกษาธิการ โดยคณะอนุกรรมการคัดเลือกและจำแนกความพิการเพื่อการศึกษาได้แบ่งเด็กที่มีความบกพร่องเพื่อเข้ารับการศึกษาออกเป็น 9 ประเภท ดังนี้

1. เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น
2. เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
3. เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
4. เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพ
5. เด็กที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา
6. เด็กที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรมหรืออารมณ์
7. เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้
8. เด็กออทิสติก
9. เด็กพิการซ้อน

สรุปได้ว่า ลักษณะความแตกต่างของบุคคลที่เกิดจากความพิการตั้งแต่กำเนิดหรือภายหลังกำเนิด สามารถแบ่งประเภทความพิการได้หลากหลาย เช่น ความพิการทางการมองเห็น ความพิการทางการเคลื่อนไหว เป็นต้น ขึ้นอยู่กับบุคคลนั้นๆ มีความพิการส่วนใด การแบ่งประเภทความพิการนี้จะมีประโยชน์ต่อคนพิการเอง ในการได้รับการช่วยเหลือที่เหมาะสมและตรงความต้องการของคนพิการ

สาเหตุของการเกิดความพิการ

ความพิการสามารถเกิดได้หลายสาเหตุ เช่น ทางกรรมพันธุ์ ความประมาท ตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ แต่ส่วนใหญ่สาเหตุของการเกิดความพิการจะมาจากอุบัติเหตุ ซึ่งได้มีหน่วยงานของรัฐ และนักวิชาการได้กล่าวถึงสาเหตุการเกิดความพิการไว้ ดังนี้

พิสมัย ผลพฤษไพโร (2542 : 208-209) ได้กล่าวถึง การศึกษาของคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญองค์การอนามัยโลกได้จำแนกสาเหตุและลักษณะของความพิการในทางการแพทย์ไว้ดังนี้

1. ความพิการแต่กำเนิด มีสาเหตุมาจาก
  - 1.1 กรรมพันธุ์ เช่น ปัญญาอ่อน ประสาทหูพิการ ตาบอด สมอองเจรีญูซ่า
  - 1.2 สาเหตุที่ไม่ใช่กรรมพันธุ์ เช่น กินยาผิด และความผิดปกติจากการติดเชื้อระหว่างการตั้งครรภ์และระหว่างคลอด ทำให้เด็กเกิดมามีความผิดปกติทั้งทางร่างกายและจิตใจ พฤติกรรม สติปัญญา เป็นต้น
2. โรคติดต่อ ทำให้เกิดความพิการได้ เช่น โรคไขสันหลังอักเสบ (Polio) ทำให้กล้ามเนื้อขาลีบ เป็นต้น
3. โรคที่ไม่ติดต่อ โรคที่เกิดจากระบบการเคลื่อนไหว เช่น ปวดหลัง ปวดข้อ ความพิการจากกระดูก กล้ามเนื้อ อัมพาต โรคหัวใจ เบาหวาน หูตึง หูหนวก

4. โรคจิตประสาทต่างๆ เช่น ซึมเศร้า ย้ำคิดย้ำทำ เป็นต้น
5. โรคพิษสุราเรื้อรัง และการติดยาเสพติดต่างๆ
6. เกิดจากมลภาวะสิ่งแวดล้อมและอุบัติเหตุต่างๆ ทั้งจากการสัญจรทางน้ำ ทางบก และทางอากาศ อุบัติเหตุจากการทำงาน การต่อสู้จากภัยสงคราม เป็นต้น
7. ภาวะทุพโภชนาการ การขาดอาหารทั้งระหว่างการตั้งครรภ์ และการเลี้ยงดู ทำให้เกิดความพิการได้ทั้งทางสติปัญญาและทางร่างกาย
8. สาเหตุอื่นๆ เช่น การได้รับสารพิษ สารปรอท สารตะกั่ว การได้ยินเสียงดังและเสียงอีกทีก็เป็นประจำ การรักษาพยาบาลที่ไม่ถูกวิธี เช่น การกินยาผิด ใช้อาหารผิด เช่น การหยอดตา ด้วยสมุนไพรที่เป็นอันตรายทำให้ตาบอด เป็นต้น

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2546 : 11) ได้สรุปสาเหตุที่ทำให้เกิดความพิการประเภทต่างๆ ว่าเกิดขึ้นได้ 3 ระยะ ดังนี้

1. ก่อนคลอด การติดเชื้อขณะตั้งครรภ์ เช่น หัดเยอรมัน แม่ได้รับอุบัติเหตุส่งผลกระทบต่อระบบสมองหรือพิการแต่กำเนิด เช่น ตาบอด หูหนวก ปัญญาอ่อน กล้ามเนื้ออ่อนแรง กระดูกผิดรูป แม่ได้รับสารพิษและยาต่างๆ เช่น บุหรี่ สุรา ยาเสพติดทุกชนิด ยาแก้ไอเสบ ยาขับเลือด สารรังสี ตะกั่วและปรอท เป็นต้น เกิดการเจ็บป่วยขณะตั้งครรภ์ แม่ขาดสารอาหารที่มีคุณค่า แม่ทำงานหนักเกินไปขณะตั้งครรภ์ ไม่ได้รับการพักผ่อนเพียงพอ
2. ขณะคลอด การคลอดทุกครั้งมีความเสี่ยงเสมอไม่มากก็น้อย ดังนั้น จึงจำเป็นต้องรับการดูแลจากแพทย์ พยาบาล หรือผดุงครรภ์จะ ช่วยเหลือทันที่ทั้งที่ เช่น รกพันคอ คลอดผิดท่า ขาดออกซิเจนขณะคลอด พิกัดแต่กำเนิด เช่น โรคหัวใจรั่ว สมองผิดปกติ ปากแหว่ง ดาดือกระจก ตาขุ่น
3. หลังคลอด เช่น โรคติดเชื้อ เป็นไข้เลือดออก ไข้สมองอักเสบ โปลิโอ เจ็บป่วย เช่น ชัก ท้องเสียบ่อย ๆ สูญเสียน้ำมาก ๆ ทำให้ขาดเลือดไปเลี้ยงสมองหรือได้รับการติดเชื้อที่มีผลกระทบต่อสมอง หรือทำให้เด็กพิการ ได้รับสารพิษ สารเคมีต่างๆ เช่น สารตะกั่ว รั้งพิษไอปรอท เรื้อรัง บุหรี่ สุรา ยาต่างๆ ซึ่งจะมีผลกระทบโดยตรงต่อระบบประสาท รังสีบางชนิด อาจทำให้ตาบอด สมองเสื่อม อัมพาต

สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และ ผู้สูงอายุ (2555 : ออนไลน์) ได้กล่าวถึง ผลจากการศึกษาพบว่า สาเหตุของความพิการจะมีที่มาจาก ปัจจัยภายในบุคคล (Internal Factors) เช่น ความบกพร่องทางกรรมพันธุ์ พฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิด ความพิการ และปัจจัยภายนอกบุคคล (External Factors) ด้านสภาพสภาพแวดล้อมทางสังคม สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ อาชีวภาพแวดล้อมทางสังคมที่ไม่เหมาะสม มลพิษจากสภาพแวดล้อม

ทางกายภาพ หรือเกิดจากปัจจัยภายในและภายนอกพร้อมกัน ส่วนสาเหตุหลักของความพิการ เมื่อพิจารณาจำแนกแต่ละประเภทความพิการนั้นมีสาเหตุหลักที่แตกต่างกัน ได้แก่

1. ความพิการทางการมองเห็น มีสาเหตุมาจากความบกพร่องทางพันธุกรรม โรคติดเชื้อ การสัมผัสสารพิษ การบาดเจ็บจากอุบัติเหตุ ภาวะทุพโภชนาการ
2. ความพิการทางการได้ยิน หรือการสื่อความหมาย เกิดจากความบกพร่องทางพันธุกรรม โรคติดเชื้อ การบาดเจ็บ ภาวะผิดปกติขณะตั้งครรภ์ ขณะคลอด การสัมผัสสารพิษ การอยู่ในสถานที่เสียงดังอีกทีต่อเนื่องเป็นเวลานาน
3. ความพิการทางกาย หรือการเคลื่อนไหว มีสาเหตุหลักมาจากความบกพร่องทางพันธุกรรม โรคระบบประสาทและกล้ามเนื้อ โรคทางออร์โธปิดิกส์ โรคระบบสมองและศูนย์ประสาทส่วนกลาง รวมทั้งอุบัติเหตุจากการทำงานและการจราจร
4. ความพิการทางจิตใจ หรือพฤติกรรม มีสาเหตุมาจาก โรคติดเชื้อ เนื่องจากโรคหลอดเลือด สัมผัสสภาพภายในครอบครัว สภาพสังคม เศรษฐกิจที่ไม่เหมาะสม
5. ความพิการทางสติปัญญา หรือการเรียนรู้ มีสาเหตุจากความบกพร่องทางพันธุกรรม และโรคติดเชื้อ ภาวะผิดปกติขณะตั้งครรภ์ ขณะคลอดทำให้สมองหยุดชะงักการเจริญเติบโต และสภาพแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจไม่เหมาะสม

สรุปได้ว่า สาเหตุของความพิการนั้นมีทั้งเกิดขึ้นได้ตั้งแต่กำเนิดและหลังกำเนิด ซึ่งความพิการที่เกิดขึ้นหลังกำเนิดก็อาจมาจากอุบัติเหตุทั้งทางบก ทางอากาศ และทางเรือ หรือเกิดจากโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ ที่ไม่อาจรักษาให้หายขาดได้ไม่ว่าความพิการนั้นจะเกิดมาจากสาเหตุใดก็ตาม ก็เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้คนๆ นั้นเกิดความรู้สึกไม่พอใจในสภาพร่างกายของตนเอง ดังนั้น คนพิการที่มีสาเหตุของความพิการมาแต่กำเนิดและหลังกำเนิดต่างก็ต้องการกำลังใจ และความเข้าใจจากครอบครัวและคนในสังคมมากกว่าปกติ

แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิของคนพิการ

แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิคนพิการเป็นแนวคิดที่เกิดจากการมุ่งเน้นพิจารณาเพื่อให้การช่วยเหลือแก่ผู้ด้อยโอกาส โดยเฉพาะคนพิการ ซึ่งได้มีหน่วยงานของรัฐและนักวิชาการได้กล่าวไว้ดังนี้

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2546 : 28-30) กล่าวถึง สิทธิคนพิการในพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ตามมาตรา 20 กล่าวไว้ คนพิการมีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะตลอดจนสวัสดิการและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ ดังต่อไปนี้

1. การบริการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยกระบวนการทางการแพทย์และค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ค่าอุปกรณ์ เครื่องช่วยความพิการ และสื่อส่งเสริมพัฒนาการ เพื่อปรับสภาพร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ หรือเสริมสร้างสมรรถภาพให้ดีขึ้น ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนด
2. การศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาหรือแผนการศึกษาแห่งชาติ ตามความเหมาะสมในสถานศึกษาเฉพาะหรือในสถานศึกษาทั่วไป หรือการศึกษาทางเลือก หรือการศึกษานอกระบบ โดยให้หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาสำหรับคนพิการให้การสนับสนุนตามความเหมาะสม
3. การฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพ การให้บริการที่มีมาตรฐานการคุ้มครองแรงงาน มาตรการเพื่อการมีงานทำ ตลอดจนได้รับการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ และบริการสื่อสิ่งอำนวยความสะดวก เทคโนโลยี หรือความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาสำหรับคนพิการให้การสนับสนุนตามความเหมาะสม
4. การยอมรับและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองอย่างเต็มที่ และมีประสิทธิภาพบนพื้นฐานแห่งความเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป ตลอดจนได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับคนพิการ
5. การช่วยเหลือให้เข้าถึงนโยบาย แผนงาน โครงการ กิจกรรมการพัฒนาและบริการ อันเป็นสาธารณะ ผลิตภัณฑ์ที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิต การช่วยเหลือทางกฎหมายและการจัดหาทนายความว่าต่างแก่ต่างคดีให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด
6. ข้อมูลข่าวสาร การสื่อสาร บริการ โทรคมนาคม เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการสื่อสารสำหรับคนพิการทุกประเภทตลอดจนบริการสื่อสารสาธารณะจากหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกำหนดในกฎกระทรวง
7. บริการล่ามภาษามือตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด
8. สิทธิที่จะนำสัตว์นำทาง เครื่องมือหรืออุปกรณ์นำทางหรือเครื่องช่วยความพิการใดๆ ติดตัวไปในยานพาหนะหรือสถานที่ใดๆ เพื่อประโยชน์ในการเดินทาง และการได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ โดยได้รับการยกเว้นค่าบริการ ค่าธรรมเนียม และค่าเช่าเพิ่มเติมสำหรับสัตว์ เครื่องมืออุปกรณ์ หรือเครื่องช่วยความพิการดังกล่าว
9. การจัดสวัสดิการเบี่ยงความพิการ ตามหลักเกณฑ์วิธีการที่คณะกรรมการกำหนดในระเบียบ

10. การปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย การมีผู้ช่วยคนพิการ หรือการจัดให้มีสวัสดิการอื่นตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดในระเบียบ

10.1 ผู้ช่วยคนพิการให้มีสิทธิได้รับการลดหย่อนหรือยกเว้นค่าบริการ ค่าธรรมเนียมตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

10.2 คนพิการที่ไม่มีผู้ดูแลคนพิการ มีสิทธิได้รับการจัดสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัย และการเลี้ยงดูจากหน่วยงานของรัฐ ในกรณีที่มีสถานสงเคราะห์เอกชนจัดที่อยู่อาศัยและสวัสดิการให้แล้ว รัฐต้องจัดเงินอุดหนุนให้แก่สถานสงเคราะห์เอกชนนั้น ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดในระเบียบ

10.3 ผู้ดูแลคนพิการมีสิทธิได้รับการบริการให้คำปรึกษา แนะนำ ฝึกอบรมทักษะ การเลี้ยงดู การจัดการศึกษา การส่งเสริมอาชีพ และการมีงานทำ ตลอดจนความช่วยเหลืออื่นใด เพื่อให้พึ่งตนเองได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดในระเบียบ

10.4 คนพิการและผู้ดูแลคนพิการมีสิทธิได้รับการลดหย่อนภาษีหรือยกเว้นภาษี ตามที่กฎหมายกำหนด

10.5 องค์กรเอกชนที่จัดให้คนพิการ ได้รับสิทธิประโยชน์ตามมาตรานี้มีสิทธิได้รับการลดหย่อนภาษีหรือยกเว้นภาษีเป็นร้อยละของจำนวนเงินค่าใช้จ่ายตามที่กฎหมายกำหนด

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์สำนักปลัดกระทรวงสาธารณสุข (2554 : 138-141) กล่าวไว้ว่า สิทธิตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้มีบทบัญญัติในการคุ้มครองสิทธิของคนพิการ ไว้อย่างชัดเจน มาตราที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ ดังนี้ มาตรา 30 บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพร่างกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้

1. มาตรา 40 บุคคลย่อมมีสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ดังต่อไปนี้

- 1.1 สิทธิเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง
- 1.2 สิทธิพื้นฐานในกระบวนการพิจารณา
- 1.3 บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะให้คดีของตนได้รับการพิจารณาอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม

1.4 ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา โจทก์ จำเลย คู่กรณี ผู้มีส่วนได้เสียหรือพยานในคดีมีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม

1.5 ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย และพยาน ในคดีอาญามีสิทธิได้รับความคุ้มครอง และความช่วยเหลือที่จำเป็น เหมาะสมจากรัฐ

1.6 เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ หรือผู้พิการ หรือทุพพลภาพย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอย่างเหมาะสมและย่อมมีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในคดีที่เกี่ยวกับความรุนแรงทางเพศ

1.7 ในคดีอาญา ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิได้รับการสอบสวน หรือการพิจารณาคดี ที่ถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม

1.8 ในคดีแพ่ง บุคคลมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายอย่างเหมาะสมจากรัฐ

2. มาตรา 49 บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้ อยู่ในสภาวะยากลำบาก ต้องได้รับสิทธิ และการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษาโดย ทัดเทียมกับบุคคลอื่น การจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพหรือเอกชน การศึกษาทางเลือก ของประชาชน การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ย่อมได้รับความคุ้มครองและ ส่งเสริมที่เหมาะสมจากรัฐ

3. มาตรา 54 บุคคลซึ่งพิการหรือทุพพลภาพ มีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์จาก สวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ และความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ

4. มาตรา 80 รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านสังคม การสาธารณสุข การศึกษา และวัฒนธรรม ดังต่อไปนี้

4.1 คุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน สนับสนุนการอบรมเลี้ยงดูและให้ การศึกษาปฐมวัยส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่น ของสถาบันครอบครัวและชุมชนรวมทั้งต้องสงเคราะห์และจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ ผู้ยากไร้ คนพิการหรือทุพพลภาพและผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและพึ่งพาตนเองได้

4.2 ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาระบบสุขภาพที่เน้นการสร้างเสริมสุขภาพอัน นำไปสู่สภาวะที่ยั่งยืนของประชาชน รวมทั้งจัดและส่งเสริมให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุข ที่มีมาตรฐานอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพและส่งเสริมให้เอกชนและชุมชนมีส่วนร่วมในการ พัฒนาสุขภาพและการจัดบริการสาธารณสุข

4.3 พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบให้ สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากร

ทางการศึกษาให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทย มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

4.4 ส่งเสริมและสนับสนุนการกระจายอำนาจเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน องค์กรทางศาสนา และเอกชน จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษาให้เท่าเทียมและสอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

4.5 ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาวิจัยในศิลปะวิทยาการแขนงต่างๆ และ เผยแพร่ข้อมูลผลการศึกษาวิจัยที่ได้รับทุนสนับสนุนการศึกษาวิจัยจากรัฐ

4.6 ส่งเสริมและสนับสนุนความรู้รักสามัคคีและการเรียนรู้ ปลูกจิตสำนึก และ เผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติ ตลอดจนค่านิยมอันดีงามและภูมิปัญญาท้องถิ่น

5. มาตรา 152 การพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรวินิจฉัยว่ามีสาระสำคัญเกี่ยวกับเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ หรือผู้พิการหรือผู้ทุพพลภาพ หากสภาผู้แทนราษฎรมิได้พิจารณาโดยกรมการเต็มสภาให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้น ประกอบด้วย ผู้แทนองค์กรเอกชนเกี่ยวกับบุคคลประเภทนั้นมีจำนวน ไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมด ทั้งนี้ โดยมีสัดส่วนหญิงและชายที่ใกล้เคียงกัน

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า คนพิการมีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสิ่งอำนวยความสะดวกตลอดจนสวัสดิการและความช่วยเหลืออื่นๆ จากรัฐ เช่น การฟื้นฟูสมรรถภาพ การศึกษา สวัสดิการเบี่ยงความพิการ เป็นต้น และคนพิการไม่ใช่คนป่วย มีเสรีภาพในการเดินทาง การติดต่อสื่อสารและรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

แนวคิดเกี่ยวกับสวัสดิการสังคม

ความหมายของสวัสดิการสังคม

สวัสดิการสังคม ถือว่าเป็นหลักประกันคุณภาพชีวิตที่ดี และการดำรงชีวิตของบุคคลในสังคมนั้นๆ ให้ดำเนิน ไปอย่างราบเรียบ มั่นคง เป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ในสังคมซึ่งหน่วยงานและนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2546 : 1) ได้ให้ความหมายของสวัสดิการสังคมในพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546 นิยามคำว่าสวัสดิการสังคม (Social Welfare) หมายถึง ระบบการจัดบริการทางสังคมซึ่งเกี่ยวกับการป้องกัน การแก้ปัญหาการพัฒนาและการส่งเสริมความมั่นคงทางสังคมเพื่อตอบสนองความจำเป็น

ขั้นพื้นฐานของประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้อย่างทั่วถึงเหมาะสมเป็นธรรมและให้เป็นไปตามมาตรฐานทั้งด้านการศึกษา สุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย การทำงานและการมีรายได้ นันทนาการ กระบวนการยุติธรรมและการบริการทางสังคมทั่วไปโดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์สิทธิที่ประชาชนต้องได้รับและการมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคมทุกระดับ

ระพีพรรณ คำหอม (2549 : 1) ได้ให้ความหมายของสวัสดิการสังคมว่า หมายถึง ระบบการจัดบริการที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกระดับทั้งรัฐบาลและเอกชน เพื่อส่งเสริมและช่วยเหลือให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดี ไม่ก่อให้เกิดปัญหาแก่สังคม ทั้งนี้ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความต้องการขั้นพื้นฐานของบุคคลแต่ละวัย และสวัสดิการสังคม เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทุกคนในสังคม ตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งตาย อาจกล่าวได้ว่าวัฏจักรชีวิต (Life Cycle) ของคนในสังคมแต่ละคน ต้องได้รับบริการขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น บริการด้านสุขภาพอนามัย บริการด้านการศึกษา บริการด้านที่อยู่อาศัย เป็นต้น

ศรีทับทิม พานิชพันธ์ (2534 : 34-36 ; อ้างถึงใน บุญรอด ศรีผดุง, 2553 : 10-11) กล่าวว่าสวัสดิการสังคม หมายถึง การจัดสวัสดิการให้แก่บุคคล กลุ่มเป้าหมายและกลุ่มทั่วไป นั้น จะต้องอาศัยการทำงานที่เป็นระบบมีการจัดการที่ดีพอ เพื่อการดำเนินงานให้เป็นไปตามจุดหมายที่ได้กำหนดไว้ว่าเป็นการจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้เกิดความผาสุกของคนในสังคม หากพิจารณาถึงความหมายของงานสวัสดิการสังคมให้ไกลออกไป ในประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลายแล้ว สามารถจับประเด็นได้ ดังนี้

1. ความหมายที่ใช้ในองค์การสหประชาชาติ นั้น สวัสดิการสังคม หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นอย่างเป็นระเบียบ เพื่อช่วยให้บุคคลแต่ละคนสามารถปรับตนเองให้เข้ากับสังคมสิ่งแวดล้อมในสังคมได้ด้วยดี โดยอาศัยหลักการทาง 2 ประการ คือ การใช้เทคนิคและวิธีการที่มุ่งช่วยให้บุคคลกลุ่มและชุมชนต่างๆ สามารถได้รับบริการตามความต้องการ และสามารถแก้ปัญหาเกี่ยวกับการปรับตนให้เข้ากับลักษณะที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปทุกลักษณะในสังคมได้ด้วยดี และการร่วมมือการดำเนินงานของกลุ่มต่างๆ ในสังคมทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้มีการปรับปรุงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมได้ดียิ่งขึ้น
2. ความหมายที่ใช้ในประเทศอังกฤษ จะครอบคลุมถึงการจัดบริการอย่างกว้างๆ เพื่อส่งเสริมสุขภาพอนามัย และการกินดีอยู่ดีของประชาชน และเพื่อปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่เขาอาศัยอยู่ให้ดีขึ้น แรงจูงใจที่สำคัญยิ่ง คือ การเน้นให้ประชาชนมีความตระหนักว่าทุกชุมชนย่อมจะต้องรับผิดชอบในการช่วยเหลือผู้ที่อ่อนแอกว่า ตลอดจนผู้ที่มิใช่ศาสนาเดียวกัน และจะต้องช่วยจัดหาบริการต่างๆ ให้แก่บุคคลที่ไม่สามารถจัดบริการนั้นๆ ด้วยตนเอง

3. ความหมายที่ใช้ในประเทศสหรัฐอเมริกา หมายถึง บริการต่างๆ ที่จัดให้แก่แต่ละบุคคล ตลอดจนครอบครัวภายใต้ความอุปถัมภ์ของสังคม ทั้งนี้รวมถึงบริการอิสระสาขาอื่นอันได้แก่ สุขภาพอนามัย การศึกษา ที่อยู่อาศัย การประกันสังคมแก่ประชาชน ดังนั้นบริการเหล่านี้จึงอาจจัดขึ้นเพื่อให้แน่ใจว่าประชาชนของรัฐมีสุขภาพอนามัย การศึกษา และสวัสดิการดีเป็นเบื้องต้น เพื่อส่งเสริมการใช้ชีวิตร่วมกันเป็นกลุ่ม และการปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละบุคคลให้ดีขึ้น เพื่อช่วยให้ประชาชนรู้จักใช้สิทธิในการใช้บริการ และสถาบันต่างๆ ในสังคมได้โดยสะดวก ตลอดจนเพื่อช่วยเหลือบุคคลที่ประสบความยุ่งยาก และต้องการบริการต่างๆ

4. สำหรับบริการทางสังคมในประเทศที่กำลังพัฒนานั้น กินความไปถึงบริการต่างๆ อาทิ บริการสวัสดิการครอบครัวและเด็ก สังคมสงเคราะห์ในโรงเรียน การสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์ฝ่ายกายและฝ่ายจิต บริการอาคารสงเคราะห์ การสงเคราะห์ในโรงเรียน อุตสาหกรรม เป็นต้น

จากข้อความข้างต้น สรุปได้ว่า ความหมายของงานสวัสดิการสังคม หมายถึง ระบบการจัดบริการทางสังคมให้แก่บุคคล กลุ่มเป้าหมาย และกลุ่มทั่วไป เพื่อส่งเสริมและช่วยเหลือให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดี ไม่ก่อให้เกิดปัญหาแก่สังคม การจัดสวัสดิการสังคมต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกระดับทั้งรัฐบาลและเอกชน อาศัยการทำงานที่เป็นระบบมีการจัดการที่ดีพอ เพื่อดำเนินงานให้เป็นไปตามจุดหมายที่ได้กำหนดไว้

ขอบเขตของสวัสดิการสังคม

สวัสดิการสังคม เป็นงานที่มีขอบข่ายที่กว้างขวาง ช่วยเสริมสร้างพัฒนาทางด้านทรัพยากรมนุษย์อย่างดียิ่ง และถือเป็นหลักคุณภาพชีวิตที่ดี ทำให้การดำเนินชีวิตเป็นไปอย่างราบเรียบ โดยมีหน่วยงานและนักวิชาการได้กล่าวถึงขอบเขตของงานสวัสดิการ ดังนี้

ศศิพัฒน์ ยอดเพชร (2544 : 21-22) กล่าวถึง งานการจัดสวัสดิการสังคมว่างานสวัสดิการสังคม มีขอบเขตครอบคลุม ดังนี้

1. การประกันสังคม (Social Insurance) เป็นการสร้างหลักประกันความมั่นคงในการดำรงชีวิตและคุ้มครองลูกจ้าง ให้ประโยชน์ทดแทนกรณีเจ็บป่วยหรือประสบอันตราย ทูพพลภาพ เสียชีวิต อันมิใช่เนื่องมาจากการทำงาน การคลอดบุตร การประกันกรณีชราภาพและการสงเคราะห์บุตรของลูกจ้าง โดยรัฐได้ประกาศใช้กฎหมายให้ความคุ้มครอง
2. การช่วยเหลือสาธารณะ (Public Assistance) เป็นบริการที่จัดขึ้นสำหรับผู้ที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ผู้ยากไร้ ผู้ที่ต้องพึ่งพิงผู้อื่น และผู้ด้อยโอกาสทางสังคม เป็นลักษณะการสงเคราะห์แบบให้เปล่าในรูปของเงิน สิ่งของ การให้คำปรึกษาแนะนำและบริการต่างๆ

3. บริการสังคม (Social Services) เป็นบริการที่จัดขึ้น โดยภาครัฐและเอกชน เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน แบ่งลักษณะบริการเป็น 6 ประเภท ดังนี้

3.1 สุขภาพอนามัย (Health) เป็นบริการด้านสุขภาพอนามัย และการสาธารณสุข โภชนาการ และมาตรการต่างๆ ในการป้องกันแก้ไข และฟื้นฟูสุขภาพของประชาชน

3.2 การศึกษา (Education) เป็นบริการที่จัดให้สำหรับประชาชนทุกคนที่อย่างน้อยต้องได้รับการศึกษาภาคบังคับจากรัฐ และบริการด้านการศึกษานี้มีทั้งการศึกษาในโรงเรียน และนอกโรงเรียน

3.3 ที่อยู่อาศัย (Housing) เป็นบริการที่รัฐจัดการและดูแลด้านที่อยู่อาศัยให้กับประชาชน โดยเฉพาะผู้มีรายได้น้อย

3.4 การมีงานทำและมีรายได้ (Employment and Income Maintenance) เป็นบริการที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีงานทำ คุ้มครองการทำงาน รายได้ และประกันสังคม

3.5 บริการสังคม (Social Services) เป็นบริการที่จัด เพื่อเสริมสร้างความสมบูรณ์ ในด้านการดำเนินชีวิตของประชาชน โดยมีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

3.6 นันทนาการ (Recreation) เป็นบริการที่เกี่ยวกับการสร้างความสุขสนุกเป็นส่วนหนึ่งของสังคมให้แก่ผู้ใช้บริการ เช่น บริการห้องสมุด บริการด้านกีฬา ดนตรี ภาพยนตร์ การออกกำลังกาย และรวมทั้งงานอดิเรกอื่นๆ

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2555) ได้กล่าวถึง การกำหนดขอบเขตของงานสวัสดิการสังคมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ของประชาชน 7 ด้าน ดังนี้

1. การมีสุขภาพอนามัยที่ดี ประชาชนพึงได้รับการป้องกันโรคภัยไข้เจ็บ การรักษาพยาบาล การส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคมอย่างทั่วถึง และเท่าเทียมกัน
2. การมีการศึกษาที่ดี ประชาชนพึงได้รับการที่ส่งเสริมและพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ทักษะ ตลอดจนปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อนำไปสู่การดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพต่อไปโดยไม่เลื่อมล้าปฏิบัติ
3. การมีที่อยู่อาศัย ประชาชนมีที่อยู่อาศัยตามควรแก่อัตภาพช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดี

4. มีงานทำ ประชาชนมีงานทำที่ทำให้มีรายได้อย่างน้อยเพียงพอแก่การดำรงชีพ งานที่ทำมีสวัสดิการที่ดีหรืออย่างน้อยตามที่กฎหมายกำหนด การจัดสวัสดิการแรงงาน ประชาชน ต้องได้รับความคุ้มครองจากหน่วยงานหรือองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

5. การมีความมั่นคงทางรายได้ ประชาชนทุกคนที่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพได้รับการคุ้มครองในเรื่องความมั่นคงในการดำเนินชีวิตของตนและครอบครัวในรูปของการประกันสังคม

6. นันทนาการ ประชาชนมีกิจกรรมนันทนาการเพื่อการบันเทิงและการพักผ่อนหย่อนใจอย่างมีคุณภาพ

7. การบริการสังคมทั่วไป หมายถึง การให้บริการแก่ประชาชนโดยเฉพาะผู้ยากจน ผู้ด้อยโอกาส และกลุ่มเปราะบางพิเศษ เพื่อช่วยสร้างเสริมการมีคุณภาพชีวิตที่ดี ช่วยพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขตามสมควรแก่อัตภาพ

วิระชัย วีระนันทชาติ และ สโรธร ม่วงเกลี้ยง (2550 : 17-18) กล่าวว่า มาตรฐานการส่งเสริมสวัสดิภาพและคุ้มครองพิทักษ์สิทธิคนพิการ มาตรฐานการส่งเสริมสวัสดิภาพและคุ้มครองพิทักษ์สิทธิคนพิการ ประกอบด้วย 5 ข้อกำหนด 19 ข้อกำหนดย่อย ได้ว่า

1. ข้อกำหนดความมั่นคงในชีวิต ประกอบด้วย 4 ข้อกำหนดย่อย ได้ว่า

1.1 ด้านสุขภาพ คนพิการควรได้รับการส่งเสริมสุขภาพแบบองค์รวม และต่อเนื่อง โดยได้รับความช่วยเหลือเมื่อแรกพบความพิการ ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ การส่งเสริมสุขภาพป้องกันภาวะแทรกซ้อน ครอบครัวคนพิการควรได้รับการแนะนำในการป้องกันความพิการหากต้องการมีบุตรเพิ่ม

1.2 ด้านความมั่นคงในการมีที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัย คนพิการควรได้รับการส่งเสริมสวัสดิภาพด้านที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง สะอาด ถูกสุขลักษณะ สะดวก สอดคล้องกับกิจวัตรประจำวัน และเอื้อให้คนพิการใช้พื้นที่ได้ทุกส่วนในบ้าน

1.3 ด้านการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกและสถานที่สาธารณะ คนพิการควรได้รับการส่งเสริมสวัสดิภาพ พิทักษ์และคุ้มครองสิทธิ ด้านการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวก และสถานที่สาธารณะ ตามความต้องการจำเป็นของแต่ละคน และสามารถใช้บริการขนส่งสาธารณะได้

1.4 ด้านการคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน คนพิการควรได้รับการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิให้ได้รับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

2. ข้อกำหนดด้านการศึกษาของคนพิการ ประกอบด้วย 3 ข้อกำหนดย่อย ได้ว่า

2.1 ด้านการศึกษาและฝึกอบรม คนพิการควรได้รับการส่งเสริม พิทักษ์และคุ้มครองสิทธิในด้านการศึกษา การฝึกอบรมศักยภาพ และความต้องการ

2.2 ด้านการเตรียมความพร้อมด้านการช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวัน
 คนพิการควรได้รับการส่งเสริม ให้ได้รับการฝึกฝนทักษะการช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวัน
 ตามศักยภาพ

2.3 ด้านการฝึกทักษะการดำรงชีวิต คนพิการควรได้รับการส่งเสริม ให้ได้รับการ
 ฝึกทักษะการดำรงชีวิตตามศักยภาพของตนเอง และสามารถออกสู่สังคมภายนอกมากขึ้น

3. ข้อกำหนดด้านเศรษฐกิจ อาชีพ การงาน และรายได้ ประกอบด้วย 3 ข้อกำหนดย่อย
 ได้ว่า

3.1 ด้านการเตรียมความพร้อมด้านอาชีพ คนพิการควรได้รับการส่งเสริมในการ
 เตรียมความพร้อมด้านอาชีพ

3.2 ด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพ คนพิการควรได้รับการส่งเสริมให้ได้รับ
 การฝึกและพัฒนาทักษะด้านอาชีพที่สอดคล้องกับศักยภาพและความต้องการ

3.3 ด้านการประกอบอาชีพคนพิการควรได้รับการส่งเสริมโอกาสในการประกอบ
 อาชีพ โดยอาชีพนั้นสามารถสร้างรายได้สมควรแก่การดำรงชีพและได้รับคำปรึกษาด้านอาชีพอย่าง
 ต่อเนื่อง

4. ข้อกำหนดด้านสังคม ประกอบด้วย 5 ข้อกำหนดย่อย ได้ว่า

4.1 ด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพทางสังคมคนพิการควรได้รับการส่งเสริมในเข้าร่วม
 กิจกรรมทางสังคมได้รับการฝึกอบรมด้านคุณธรรม จริยธรรม ประเพณี ศาสนา และเป็นสมาชิก
 กลุ่มชมรมของคนพิการ โดยเฉพาะหรือทั่วไป

4.2 ด้านการยอมรับจากครอบครัวชุมชนและสังคม คนพิการควรได้รับการ
 ส่งเสริมในการเข้าร่วมกิจกรรมของครอบครัวชุมชนในฐานะสมาชิกคนหนึ่ง

4.3 ด้านการมีส่วนร่วม คนพิการควรได้รับการส่งเสริมในการจัดตั้งกลุ่มพึ่งตนเอง
 กลุ่มสนับสนุนคนพิการและพัฒนากลุ่มอย่างต่อเนื่อง

4.4 ด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารคนพิการควรได้รับการส่งเสริมพิทักษ์และ
 คุ้มครองสิทธิในการได้รับข้อมูลข่าวสาร โดยผ่านช่องทางการสื่อสารที่สอดคล้องกับสภาพการ
 แต่ละประเภท

4.5 ด้านกีฬาและนันทนาการ คนพิการควรได้รับการส่งเสริมการออกกำลังกาย
 นันทนาการ เล่นกีฬาเพื่อสุขภาพ และการแข่งขันกีฬาที่เหมาะสมกับสภาพความพิการ

5. ข้อกำหนดด้านการพิทักษ์และคุ้มครองสิทธิทางสังคมประกอบด้วย 5 ข้อกำหนดย่อย
 ได้ว่า

5.1 ด้านสวัสดิการคนพิการ คนพิการควรได้รับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิในการรับความช่วยเหลือในรูปแบบต่างๆ

5.2 ด้านสวัสดิการสำหรับคนพิการระดับรุนแรง คนพิการระดับรุนแรงควรได้รับการส่งเสริมสวัสดิภาพพิทักษ์และคุ้มครองสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพเพียงพอต่อการดำรงชีวิตและส่งเสริมคุณภาพชีวิตของคนพิการและครอบครัว

5.3 ด้านสวัสดิการสำหรับคนพิการไร้ผู้อุปการะ คนพิการ ไร้ผู้อุปการะควรได้รับการอุปการะเลี้ยงดูอย่างเหมาะสม

5.4 ด้านนวัตกรรมบริการสวัสดิการสังคม คนพิการควรได้รับการส่งเสริมสวัสดิภาพพิทักษ์และคุ้มครองสิทธิในการใช้อาคารสถานที่ราชการ สถานที่สาธารณะ ส่งเสริมให้มีการแก้ไขกฎระเบียบ ที่ไม่เอื้อให้คนพิการใช้สถานที่ หรือบริการ สาธารณะ และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ

สรุปได้ว่า งานสวัสดิการสังคม มีความหมายครอบคลุมถึงระดับนโยบายรัฐในการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ทั้งกลุ่มทั่วไป และเฉพาะกลุ่ม อันถือว่าการกำหนดแนวทางในระดับเบื้องต้น จนนำไปสู่การนำเอานโยบายดังกล่าวไปปฏิบัติเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายที่ได้วางไว้ งานสวัสดิการจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศอันนำไปสู่ความสงบสุขในสังคม และความกินดีอยู่ดี และมีคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนในประเทศ

แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น

ความหมายของการกระจายอำนาจ

การกระจายอำนาจ (Decentralization) เป็นหลักการอย่างหนึ่งของการจัดระเบียบการปกครองประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายใต้ระบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ถือว่าประชาชนทั้งหลายมีสิทธิที่จะรับรู้การดำรงชีวิตของตนและกำหนดวิถีชีวิตของตน โดยมีหลักการสำคัญ คือ เป็นการโอนอำนาจการปกครองจากส่วนกลางไปให้ประชาชนในท้องถิ่นดำเนินการเอง โดยมีอิสระพอสมควรภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย การกระจายอำนาจทำให้เกิดการจัดระเบียบการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นขึ้นและได้มีผู้นิยามความหมายของการกระจายอำนาจไว้ ดังนี้

โกวิท พงงาม (2552 : 37) การกระจายอำนาจ (Decentralization) หมายถึง การโอนกิจการบริการสาธารณะบางเรื่องจากรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนกลางไปให้ชุมชนซึ่งตั้งอยู่ในท้องถิ่นต่างๆ ของประเทศหรือหน่วยงานบางหน่วยงานรับผิดชอบจัดทำอย่างเป็นอิสระจากองค์กรปกครองส่วนกลาง และเห็นว่า การกระจายอำนาจมี 2 รูปแบบ คือ

1. การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น หรือการกระจายอำนาจตามอาณาเขต หมายถึง การมอบอำนาจให้ท้องถิ่นจัดทำกิจการหรือบริการสาธารณะบางเรื่องภายในเขตของแต่ละท้องถิ่น และท้องถิ่นมีอิสระในการปกครองตนเองพอสมควร

2. การกระจายอำนาจตามบริการ หรือการกระจายอำนาจทางเทคนิค หมายถึง การโอนกิจการบริการสาธารณะบางกิจการจากรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนกลาง ไปให้หน่วยงานบางหน่วยงานรับผิดชอบจัดทำแยกต่างหากและอย่างเป็นอิสระ โดยปกติแล้วจะเป็นกิจการ ซึ่งการจัดทำต้องอาศัยความรู้ความชำนาญทางเทคโนโลยีแขนงใดแขนงหนึ่งเป็นพิเศษ เช่น การสื่อสาร วิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ การผลิตกระแสไฟฟ้า เป็นต้น

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2541 : 46-47) ได้ให้ความหมายการกระจายอำนาจตามหลักการบริหาร หรือตามหลักรัฐประศาสนศาสตร์ หมายถึง มอบอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการตัดสินใจและการปฏิบัติให้แก่หน่วยงานรองลงมา หรือเจ้าหน้าที่ระดับต่ำลงไปที่อยู่ในสายการบังคับบัญชา ภาษาอังกฤษมักใช้คำว่า Delegation หรือ Delegation of Authority ซึ่งแปลกันว่า การมอบอำนาจหน้าที่ โดยไม่ได้เรียกว่าการกระจายอำนาจหน้าที่ แต่โดยเนื้อหาแล้ว ถือได้ว่าเป็นการกระจายอำนาจหน้าที่นั่นเอง หน่วยงานหรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจหน้าที่มีอำนาจตัดสินใจและปฏิบัติการใดๆ ที่ได้รับมอบอย่างอิสระ แต่ผู้มอบอำนาจหน้าที่มีข้อผูกพันจะต้องรับผิดชอบต่อผลงานนั้นด้วย กล่าวคือ ความรับผิดชอบสูงสุดยังอยู่ที่ผู้มอบอำนาจ

ประยูร กาญจนกุล (2546 : 171) ได้ให้ความหมายของการกระจายอำนาจ หมายถึง เป็นวิธีการที่รัฐมอบอำนาจการปกครองบางส่วนให้แก่องค์กรอื่นๆ เพื่อจัดทำบริการสาธารณะบางอย่าง โดยมีความเป็นอิสระตามสมควร ไม่ขึ้นอยู่กับราชการส่วนกลาง

จากข้อความที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การกระจายอำนาจ คือ การโอนอำนาจการปกครองจากส่วนกลางไปให้ประชาชนในท้องถิ่นดำเนินการเอง เพื่อจัดทำบริการสาธารณะบางอย่าง โดยมีอิสระพอสมควรภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย เพื่อสนองความต้องการของท้องถิ่น การกระจายอำนาจทำให้เกิดการจัดระเบียบการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นขึ้น โดยไม่ต้องขึ้นอยู่กับราชการส่วนกลาง ซึ่งเป็นการแบ่งเบาภาระของส่วนกลางด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ

การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดจากแนวคิดจากการบริหารจัดการภาครัฐของต่างประเทศ ที่ผู้บริหารประเทศที่ผ่านมานักวิชาการต่างๆ ได้มองแล้วว่าการพัฒนาประเทศเพื่อมุ่งประโยชน์สุขที่แท้จริงของประชาชน และต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการร่วมพัฒนา และได้มีนักวิชาการได้กล่าวถึงการกระจายอำนาจไว้ ดังนี้

ธงชัย สันติวงษ์ (2540 : 293) ได้กล่าวถึงการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ ดังนี้ คือความพยายามที่จะมอบอำนาจหน้าที่ทั้งหมดไปยังผู้บริหารในระดับต่างๆ ที่อยู่รองลงมาให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ยกเว้นแต่อำนาจหน้าที่บางอย่างซึ่งจำเป็นต้องสงวนไว้ที่ส่วนกลาง

โกวิท พวงงาม (2550 : 42) ได้กล่าวถึง แนวคิดการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีสาระสำคัญ ดังนี้

1. การเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหารจัดการ การบริหารงานบุคคล และการเงินการคลังของตนเอง

2. การบริหารราชการแผ่นดินและการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น รัฐกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตัดสินใจในกิจกรรมมากขึ้น เพียงแต่กำกับดูแลให้การสนับสนุนส่งเสริมด้านเทคนิควิชาการ และตรวจสอบติดตามประเมินผล

3. การมีประสิทธิภาพการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดการบริการสาธารณะให้ดีขึ้นกว่าเดิม มีคุณภาพมาตรฐาน มีความโปร่งใส และมีประสิทธิภาพ

ประทาน คงฤทธิศึกษากร (2537 : 24) ได้กล่าวถึง แนวคิดการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ว่าเป็นมาตรการที่กำหนดขึ้นเพื่อให้ประชาชนแต่ละท้องถิ่นได้มีการจัดองค์กรขึ้น โดยความเห็นชอบของส่วนรวม (โดยผ่านกระบวนการเลือกตั้ง) ได้มีโอกาสเข้าร่วมในการแบ่งเบาภาระหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะบางประการเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น

สรุปได้ว่า การกระจายอำนาจเป็นการกระจายการบริหารจัดการงานราชการและการจัดบริการสาธารณะของภาครัฐจากส่วนกลางลงไปสู่ราชการส่วนท้องถิ่นเพื่อให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม ในการบริหารจัดการกันเอง และเป็นไปตามความต้องการในพื้นที่ท้องถิ่นนั้นๆ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายกำหนด

ความสำคัญของการกระจายอำนาจ

การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความสำคัญในการกำหนดหน้าที่ในการกำหนดอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง รัฐจะต้องให้ความเป็นอิสระแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งมีหน่วยงานของรัฐและนักวิชาการ ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการกระจายอำนาจไว้ ดังนี้

พระราชบัญญัติกำหนดแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 (2551 : 11) ได้กล่าวถึง พระราชบัญญัติกำหนดแผน และขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ซึ่งมีสาระสำคัญในการกำหนดอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง การจัดสรรสัดส่วนภาษีและอากรระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยคำนึงถึงภาระหน้าที่ของรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเองเป็นสิ่งสำคัญ รัฐจะต้องให้ความเป็นอิสระแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามหลักการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น และส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำบริหาร สาธารณะและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาในพื้นที่ การกำกับดูแลองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นต้องทำเท่าที่จำเป็น และมีหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ชัดเจนสอดคล้องและ เหมาะสมกับรูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และในการกำกับดูแล ให้มีมาตรฐานกลาง เพื่อเป็นแนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเลือกไปปฏิบัติได้เอง โดยคำนึงถึงความเหมาะสม และความแตกต่างในระดับของการพัฒนาและประสิทธิภาพในการบริหารขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นในแต่ละรูปแบบ โดยไม่กระทบต่อความสามารถในการตัดสินใจดำเนินงานตามความ ต้องการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งจัดให้มีกลไกการตรวจสอบการดำเนินงาน โดย ประชาชนเป็นหลัก

สถาบันพระปกเกล้า (2555) ได้กล่าวถึง การกระจายอำนาจทำให้เกิดการจัดระเบียบการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นขึ้น เทศบาลถือได้ว่าเป็นหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นตาม แนวความคิดของหลักการกระจายอำนาจการปกครอง โดยสาระสำคัญและหลักการกระจายอำนาจ ได้แบ่งหลักการกระจายอำนาจมีความสำคัญ 4 ประการ คือ

1. มีความเป็นนิติบุคคล การกระจายอำนาจปกครองนั้นจะต้องมีองค์การเป็นนิติบุคคล ต่างหากจากองค์การของรัฐบาลกลาง การเป็นนิติบุคคลก็เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของ องค์การเหล่านี้จะต้องมีงบประมาณ ทรัพย์สิน หนี้สิน และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเป็นของตนเอง
2. มีอำนาจอิสระในการบริหารงาน ความมีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่เป็นหลักการ สำคัญประการหนึ่งของการกระจายอำนาจปกครอง เพราะหากองค์กรนั้นไม่มีอิสระในการปฏิบัติ หน้าที่จะต้องรอคำสั่งจากรัฐบาลกลางอยู่เสมอ องค์กรเหล่านี้จะไม่ผิดไปจากหน่วยการปกครอง ส่วนภูมิภาค ซึ่งมีฐานะเป็นตัวแทนของรัฐบาลกลางประจำอยู่ในภูมิภาค องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นจะต้องมีอิสระในการปฏิบัติภารกิจของตนเอง ตลอดจนมีอิสระพอสมควรในการกำหนด นโยบายหรือการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาต่างๆ แต่อำนาจอิสระพอสมควรในการกำหนด

นโยบายหรือการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาต่างๆ แต่อำนาจอิสระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีไม่มากเกินไปจนทำให้เกิดการกระทบกระเทือนต่อเอกภาพและอธิปไตยของประเทศหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่ามีอิสระเป็นสถาบันการเมืองที่มีอำนาจอธิปไตยของตนเอง หากแต่ต้องมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายกำหนดไว้

3. ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารและทำหน้าที่นิติบัญญัติ การมีส่วนร่วมการปกครองตนเองในท้องถิ่นนั้นเป็นสิ่งสำคัญ เช่น ประชาชนบางคนอาจมีส่วนร่วมในกิจกรรมของท้องถิ่นเฉพาะการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งตัวแทนของตนเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งต่างๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่านั้น แต่บางคนอาจมีความสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการปกครองท้องถิ่นมากกว่านี้ ถึงกับสมัครเข้ารับเลือกตั้งเป็นตัวแทนของประชาชน เพื่อให้ได้มีโอกาสเข้าไปมีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมอันเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยตนเองก็อาจทำได้

4. งบประมาณเป็นของตนเอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ด้วยตนเอง รวมไปถึงการมีอำนาจในการบริหารงบประมาณที่ได้มานั้นด้วย การให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจในการจัดเก็บภาษีและการบริหารรายได้ด้วยตนเองนี้เป็นการมอบอำนาจการตัดสินใจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมดตั้งแต่การวางแผนปฏิบัติงาน การจัดเก็บรายได้การบริหารและการบริการประชาชนในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ

ชูวงศ์ ฉายะบุตร (2539 : 22) ได้กล่าวถึง ลักษณะสำคัญของการกระจายอำนาจไว้ ดังนี้

1. มีการจัดตั้งองค์การขึ้นเป็นนิติบุคคลเพิ่มขึ้นจากส่วนกลาง
2. มีการเลือกตั้งสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นทั้งหมดหรือบางส่วน เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง
3. มีอำนาจอิสระในการปกครองตนเองได้ตามสมควร คือ มีอำนาจวินิจฉัยและดำเนินการได้เองด้วยงบประมาณและเจ้าหน้าที่ของตนเอง
4. มีงบประมาณรายได้เป็นของท้องถิ่นตลอดจนเงินอุดหนุน เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจการต่างๆ
5. มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานที่เป็นของท้องถิ่นของตนเอง การกระจายอำนาจการปกครองนั้นจะต้องมีเจ้าหน้าที่อันเป็นพนักงานของตนเองเป็นส่วนใหญ่หรือทั้งหมด เจ้าหน้าที่เหล่านั้นมิได้ขึ้นในสังกัดกระทรวง ทบวง ในส่วนกลางโดยตรง แต่เป็นเจ้าหน้าที่ของท้องถิ่นแต่ละแห่งนั้นนั่นเอง

สรุปได้ว่า จากหลักการกระจายอำนาจตามที่กล่าวมานี้ หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถปฏิบัติงานโดยปราศจากการถูกควบคุมหรือแทรกแซงในระดับสูงกว่า ไม่ว่าจะเป็

ส่วนกลางและส่วนภูมิภาคแล้วย่อมจะเป็น องค์ประกอบท้องถิ่นหรือหน่วยงานท้องถิ่นที่มีความ สมบูรณ์พร้อมปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาท้องถิ่นของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลให้ท้องถิ่น พัฒนาตนเองอย่างเข้มแข็งยั่งยืน

แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น

ความหมายการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นรูปแบบหนึ่งที่เป็นพื้นฐานในการพัฒนาประเทศและมีการปกครองในรูปแบบประชาธิปไตย ซึ่งมีการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีความสำคัญต่อการปกครองและบริหารราชการแผ่นดินมีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์การให้นิยามหรือความหมายเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น ได้มีนักวิชาการหรือนักคิด ได้บัญญัติคำว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น และได้ให้คำนิยามไว้หลายท่าน ดังนี้

วุฒิสาร ดันไชย (2547 : 1) ให้ความหมายว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลกลางหรือส่วนกลางได้กระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น ซึ่งเป็น องค์กรที่มีสิทธิตามกฎหมาย มีพื้นที่และประชากรเป็นของตนเอง ประการสำคัญขององค์กรดังกล่าว จะต้องมีความอิสระ (Autonomy) ในการปฏิบัติอย่างเหมาะสม การมอบอำนาจจากส่วนกลางมี วัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ ของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ (2547 : 1) ให้ความหมายว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การปกครองซึ่งส่วนราชการ ได้มอบอำนาจในการปกครองและการบริหารกิจการให้แก่องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นในขอบเขตอำนาจหน้าที่และพื้นที่ของตนที่กำหนดไว้ตามกฎหมาย โดยมีความ เป็นอิสระตามควร

โกวิท พวงงาม และอลงกรณ์ อรรคแสง (2547 : 13) มีความเห็นว่า องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น หมายถึง องค์กรที่มีหน้าที่บริหารงานในแต่ละท้องถิ่นมีผู้แทนที่ได้รับการเลือกตั้ง จากประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้บริหารงานอย่างอิสระพื้นที่ที่กำหนดมีอำนาจในการบริหารการเงิน และการคลัง กำหนดนโยบายของตนเองรวมทั้งหน้าที่ดำเนินกิจกรรมภายในกรอบที่กฎหมาย บัญญัติเพื่อประโยชน์ของรัฐและประชาชนในท้องถิ่น

พวงทอง โยธาใหญ่ (2545 : 9) ให้ความหมายว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลกลางมอบอำนาจให้ประชาชนดำเนินการปกครองตนเอง โดยให้มีหน่วยการ ปกครองท้องถิ่นทำหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนาและให้บริการประชาชนในเขตพื้นที่องค์กรหน่วยการ ปกครองท้องถิ่นให้มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ตัดสินใจ และดำเนินการภายใต้ขอบเขต

ของกฎหมายที่กำหนดภายในท้องถิ่นของตนเท่านั้น และหน่วยการปกครองท้องถิ่นนี้ต้องอยู่ในความดูแลของรัฐบาลกลาง

ฮอลโลเวย์ (Holloway. 1951 : 101-103 ; อ้างถึงใน ปธาน สุวรรณมงคล. 2547 : 1-2) ให้ความหมายว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง องค์กรที่มีอาณาเขตแน่นอนมีประชากรตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ มีอำนาจการปกครองตนเอง มีการบริหารการคลังของตนเองและมีสภาท้องถิ่นที่สมาชิกได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน

จากความหมายต่างๆ ข้างต้นสามารถ สรุปได้ว่า หลักการปกครองท้องถิ่นได้ว่าการปกครองท้องถิ่นต้องมีสิทธิตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับต่างๆ เพื่อบังคับประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ เช่น เทศบัญญัติ ข้อบังคับต่างๆ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีอาณาเขตที่แน่นอน มีอำนาจการปกครองตนเอง มีการแบ่งเป็นสองฝ่าย คือ องค์กรฝ่ายบริหารและองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติ เช่น การปกครองท้องถิ่นแบบเทศบาลจะต้องมีคณะเทศมนตรีเป็นฝ่ายบริหาร และมีสภาเทศบาลเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ

วัตถุประสงค์และความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่นมีวัตถุประสงค์ในการปกครองโดยมุ่งเน้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชนของตนเอง นักวิชาการหลายท่านได้จำแนกวัตถุประสงค์และความสำคัญในการปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

โกวิท พวงงาม (2546 : 24-25) ได้กล่าวถึง การเสนอความคิดเห็นที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลในด้านการเงิน บุคลากร ตลอดจนระยะเวลาที่ใช้ดำเนินการให้บริการชุมชน และทำให้เกิดความประหยัดเนื่องจากหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้นๆ จะมีเงินงบประมาณสามารถหารายได้ให้กับท้องถิ่น ทำให้ประหยัดเงินงบประมาณของรัฐบาลที่ต้องจ่ายให้กับท้องถิ่นเป็นจำนวนมาก
2. การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริงเพราะความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นย่อมมีความแตกต่างกัน การรอรับบริการจากรัฐบาลเพียงฝ่ายเดียวอาจไม่ตรงกับความต้องการที่แท้จริงและมักมีความล่าช้า หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีประชาชนเป็นผู้บริหารย่อมจะสามารถตอบสนองความต้องการได้อย่างแท้จริง
3. หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นสถาบันที่ให้การปกครองระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชน โดยการปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าวได้เปิดโอกาสให้ประชาชนมีการปกครองตนเองทั้งในบทบาทของฝ่ายบริหารหรือฝ่ายนิติบัญญัติ การปฏิบัติหน้าที่ให้หลากหลายบทบาทมีส่วนใน

การส่งเสริมการเรียนรู้กระบวนการปกครองระบอบประชาธิปไตยระดับชาติได้เป็นอย่างดี การปกครองส่วนท้องถิ่นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนสามารถปกครองตนเองได้โดยมีต้องพึ่งรัฐบาล ทั้งยังเป็นการวางรากฐานและส่งเสริมให้ประชาชนเข้าใจในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย การมุ่งเน้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองสามารถทำให้ประชาชนเรียนรู้ที่จะบริหารจัดการและพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน

พรชัย เทพปัญญา และคณะ (2547 : 1) ได้กล่าวถึง การให้ความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น คือ เป็นองค์การที่มีการปฏิบัติงานต่อเนื่องกัน โดยไม่ขาดตอน ไม่ใช่แค่ชั่วคราวหยุดมีอำนาจที่จะกระทำกิจกรรมสาธารณะมีความสามารถที่จะทำสัญญากับบุคคลหรือนิติบุคคลได้ มีสิทธิฟ้องร้อง หรือถูกฟ้องร้องคดีความในศาลได้ และมีความสามารถที่จะเก็บภาษีของตนเอง

นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ (2547 : 22) ได้กล่าวถึง การจำแนกลักษณะสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ว่า เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้น โดยกฎหมายจากส่วนกลาง มีสถานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายมีขอบเขตการปกครองที่แน่นอนและมีคณะผู้แทนที่ได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั้นเป็นผู้รับผิดชอบต่อการบริหารอย่างเป็นอิสระและมีอำนาจในด้านการคลังมีอิสระในการกำหนดนโยบายและมีการบริหารงานตนเอง

ปธาน สุวรรณมงคล (2547 : 4-5) ได้กล่าวถึง ลักษณะสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

1. เป็นนิติบุคคล นิติบุคคลเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยอำนาจของกฎหมายการเป็นนิติบุคคลจึงเป็นการแสดงถึงฐานะทางกฎหมาย สำหรับการปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นนิติบุคคลในกฎหมายมหาชนโดยมีกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้นมา เพื่อทำหน้าที่ตามที่ระบุไว้ในกฎหมายนั้นๆ และสามารถก่อหนี้พันธะทางกฎหมาย
2. มีอำนาจหน้าที่เฉพาะ จะมีการดำเนินกิจการตามที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นกาลเฉพาะให้เป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบนั้นๆ ซึ่งอาจเป็นการระบุหน้าที่ไว้โดยชัดเจนหรืออาจเป็นการระบุให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถเริ่มกระทำการใดๆ ที่ไม่มีกฎหมายบัญญัติห้ามไว้
3. ผู้บริหารมาจากการเลือกตั้ง โดยทั่วไปสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารหรือคณะผู้บริหารท้องถิ่น จะมาจากการเลือกตั้งจากประชาชนโดยสมาชิกสภาท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนส่วนผู้บริหารหรือคณะผู้บริหารท้องถิ่นอาจมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนหรืออาจมาจากการเลือกตั้งทางอ้อม โดยสภาเป็นผู้เลือกคณะบริหารท้องถิ่นก็ได้ตามที่กฎหมายกำหนด

4. ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง การมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ ของประชาชนในท้องถิ่นเป็นเรื่องสำคัญ ทั้งนี้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งโดยตรงและโดยอ้อม

5. มีอิสระการบริหารอย่างเพียงพอในขอบเขตหน้าที่ที่กำหนดไว้ในกฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพบรรลุตามนโยบายและเป้าหมายที่กำหนดโดยรัฐบาลกลาง มีหน้าที่เพียงสนับสนุนส่งเสริมและกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

6. มีอำนาจในการจัดหารายได้และใช้จ่ายรายได้ได้อย่างอิสระตามควร มีการจัดหารายได้ในท้องถิ่นของตนเองอย่างเพียงพอต่อการบริหารงาน มีแหล่งรายได้ที่ท้องถิ่นจัดเก็บเองเพื่อแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น

7. มีการกำกับดูแลจากรัฐ การปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นส่วนย่อยส่วนหนึ่งของรัฐ และจัดตั้งโดยมีกฎหมายรองรับมีโครงสร้างที่เป็นอิสระจากรัฐ การกำกับดูแลเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จำเป็นไม่ขัดกับหลักความเป็นอิสระในการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชน

จากข้อความข้างต้นสรุปได้ว่า วัตถุประสงค์และความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริการจัดการชุมชน เพื่อเป็นการแบ่งภาระของรัฐบาลในด้านการเงิน ด้านบุคลากร ตลอดจนระยะเวลาที่ใช้ดำเนินการให้บริการชุมชน และทำให้เกิดความประหยัดงบประมาณของรัฐบาลที่ต้องจ่ายให้กับท้องถิ่นเป็นจำนวนมาก และยังมีความรวดเร็วในการปฏิบัติงาน การมุ่งเน้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ทำให้ประชาชนเรียนรู้ที่จะบริหารจัดการ และพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน

องค์ประกอบของการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่นเป็นการส่งเสริมประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่น โดยให้ประชาชนในท้องถิ่นเรียนรู้การปกครองตนเอง อันเป็นรากฐานสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ทำให้เกิดความคุ้นเคยในสิทธิและหน้าที่พลเมืองอันจะนำไปสู่ความศรัทธาเลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตย โดยประชาชนมีส่วนร่วมและสามารถตรวจสอบได้ง่าย สามารถแก้ปัญหาท้องถิ่นแต่ละแห่งได้อย่างรวดเร็ว และมีความสอดคล้องของการตัดสินใจของปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ และนักวิชาการได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

อุทัย หิรัญโต (2523 : 22 ; ช้างถึงใน โกวิทช์ พวงงาม. 2552 : 31) ได้กล่าวว่า ระบบการปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องประกอบด้วย องค์ประกอบ 8 ประการ คือ

1. สถานะตามกฎหมาย (Legal Status) หมายความว่า หากประเทศใดกำหนดเรื่องการปกครองท้องถิ่นไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศ การปกครองท้องถิ่นในประเทศไทยนั้นจะมีความเข้มแข็งกว่าการปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งโดยกฎหมายอื่น เพราะข้อความที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนั้นเป็นการแสดงให้เห็นว่า ประเทศนั้นมีนโยบายที่จะกระจายอำนาจอย่างแท้จริง
2. พื้นที่และระดับ (Area and Level) ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการกำหนดพื้นที่และระดับของหน่วยการปกครองท้องถิ่นมีหลายประการเช่น ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เชื้อชาติ และความสำนึกในการปกครองของตนเองของประชาชนจึงได้มีกฎเกณฑ์ที่จะกำหนดพื้นที่และระดับของหน่วยงานการปกครองท้องถิ่นออกเป็น 2 ระดับ คือ หน่วยการปกครองท้องถิ่นขนาดเล็กและขนาดใหญ่ สำหรับขนาดของพื้นที่จากการศึกษาขององค์การสหประชาชาติ โดยองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ องค์การศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม องค์การอนามัยโลก และสำนักกิจการสังคม ได้ให้ความเห็นว่าหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่สามารถให้บริการและบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพได้ ควรมีประชากรประมาณ 50,000 คน แต่ก็ยังมีปัจจัยอื่นที่ต้องพิจารณาคด้วย เช่น ประสิทธิภาพในการบริหารรายได้ และบุคลากร เป็นต้น
3. การกระจายอำนาจหน้าที่ การที่จะกำหนดให้ท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับนโยบายทางการเมืองและการปกครองของรัฐบาลเป็นสำคัญ
4. องค์การนิติบุคคลจัดตั้งโดยผลแห่งกฎหมายแยกจากรัฐบาลกลางหรือรัฐบาลแห่งชาติมีขอบเขตการปกครองที่แน่นอน มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ออกกฎ ข้อบังคับ ควบคุมให้มีการปฏิบัติตามนโยบายนั้นๆ
5. การเลือกตั้ง สมาชิกองค์การหรือคณะผู้บริหารจะต้องได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ ทั้งหมดหรือบางส่วน เพื่อแสดงถึงการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชนโดยเลือกผู้บริหารท้องถิ่นของตนเอง
6. อิสระในการปกครองท้องถิ่น สามารถใช้ดุลยพินิจของตนเองในการปฏิบัติกิจการในขอบเขตของกฎหมาย โดยไม่ต้องขออนุมัติจากรัฐบาลกลาง และไม่อยู่ในสายการบังคับบัญชาของหน่วยงานราชการ
7. งบประมาณของตนเอง มีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ การจัดเก็บภาษีตามขอบเขตที่กฎหมายให้อำนาจในการจัดเก็บ เพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้เพียงพอที่จะทะนุบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าต่อไป
8. การควบคุมดูแลของรัฐ เมื่อได้รับการจัดตั้งขึ้นแล้วยังคงอยู่ในการกำกับดูแลจากรัฐ

เพื่อประโยชน์และความมั่นคงของรัฐและประชาชน โดยส่วนรวม โดยการมีอิสระในการดำเนินงานของหน่วยการปกครองท้องถิ่น นั้น

สิวพร สุขเอียด (2555) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ ดังนี้

1. เป็นองค์กรที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล และทบวงการเมือง
2. มีสภาและผู้บริหารระดับท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งตามหลักการที่บัญญัติ

ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ

3. มีอิสระในการปกครองตนเอง
4. มีเขตการปกครองที่ชัดเจนและเหมาะสม
5. มีงบประมาณรายได้ที่เป็นของตนเองอย่างเพียงพอ
6. มีบุคลากรปฏิบัติงานของตนเอง
7. มีอำนาจในท้องที่ที่เหมาะสมต่อการให้บริการ
8. มีอำนาจออกข้อบังคับเป็นกฎหมายของท้องถิ่นภายใต้ขอบเขตของกฎหมายแม่บท
9. มีความสัมพันธ์กับส่วนกลางในฐานะเป็นหน่วยงานระดับรองของรัฐ

สรุปว่าองค์ประกอบการปกครองท้องถิ่น คือ ต้องมีสถานะตามกฎหมาย มีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ตามความเหมาะสม สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือคณะผู้บริหารท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้งของประชาชนในท้องถิ่น โดยตรง ตามหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองตนเอง มีอำนาจในการกำหนดงบประมาณของตนเอง มีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ การจัดเก็บภาษีและบริหารงานคลังของตนเอง สามารถใช้ดุลยพินิจในการปฏิบัติกิจการภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหาร แต่ยังคงอยู่ในการกำกับดูแลจากรัฐเท่าที่จำเป็นและเหมาะสม ซึ่งการมีอิสระของหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้นคงหมายถึงเฉพาะอิสระในการดำเนินกิจการของหน่วยการปกครองท้องถิ่นเท่านั้น

ปัญหาของการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่นนับว่าเป็นการปกครองที่เริ่มมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศ ในการแบ่งเบาภาระหน้าที่บางประการจากรัฐบาลกลาง แต่เนื่องจากการดำเนินงานต่างๆ ยังทับซ้อนกับหน่วยงานราชการส่วนอื่นๆ จึงทำให้เกิดปัญหาต่างๆ จึงมีนักวิชาการได้กล่าวถึง ดังนี้

โกวิท พวงงาม (2552 : 413-415) ได้กล่าวว่า ปัญหาและอุปสรรคขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยในการจัดบริการสาธารณะในปัจจุบันและอนาคตตามกรอบของแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจมีอยู่ 4 ประการ ดังนี้

1. ปัญหาด้านการถ่ายโอนภาระหน้าที่ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แม้ว่า

แผนแม่บทและแผนปฏิบัติการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะ ได้วาง
ข้อกำหนดและทิศทางอย่างเป็นระบบระเบียบ แต่ในระดับปฏิบัติเพื่อบังคับใช้แผนนั้น ก็ปรากฏ
ปัญหาอุปสรรคมากมาย ประเด็นปัญหาสำคัญก็คือกระบวนการถ่ายโอนภาระหน้าที่จากส่วน
ราชการต่างๆ ไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกลับดำเนินไปอย่างไร้ระบบระเบียบ

2. ปัญหาในการจัดระบบบริการสาธารณะระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ประเด็นปัญหาสำคัญในเรื่องนี้ ได้แก่ การขาดการบูรณาการระหว่างแผนการกระจายอำนาจกับทิศ
ทางการปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดินทั้งระบบ เป็นผลให้สถานะของการซ้อนทับและแข่งขัน
ในเชิงบทบาทระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและส่วนราชการต่างๆ

3. ปัญหาเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ความสำเร็จหรือล้มเหลวของกระบวนการกระจายอำนาจและการ
จัดระบบการบริการสาธารณะในระดับท้องถิ่นนั้น ส่วนสำคัญอยู่ที่บทบาทและอำนาจหน้าที่ของ
คณะกรรมการกระจายอำนาจฯ และสำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจฯ ในอันที่จะผลักดัน
กระบวนการถ่ายโอนทรัพยากรต่างๆ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นไปตามแผนและ
ขั้นตอนที่กำหนดไว้

4. ปัญหาเกี่ยวกับวิธีการในการให้บริการสาธารณะ ประเด็นในเรื่องภารกิจหน้าที่ของ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบัน มักจะให้ความสำคัญกับเรื่องการถ่ายโอนภารกิจ แต่ยังคงขาด
ความสนใจอย่างเพียงพอต่อเรื่องวิธีการในการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ประชัน คະเนวัน (2553 : 215-221) ได้กล่าวว่า ปรัชญาการจัดการปกครองส่วนท้องถิ่น
หรือหลักการปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้คนในท้องถิ่นได้จัดการปกครองตนเอง แต่ในอดีต
มีการปกครองส่วนท้องถิ่นบางรูปแบบที่มีได้เป็นไปตามเจตนารมณ์หรือตามหลักปรัชญาการ
ปกครองท้องถิ่นในประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตยจึงทำให้เกิดปัญหาหลายด้าน ดังนี้

1. ปัญหาด้านโครงสร้างของการปกครองท้องถิ่น เกิดจากกฎหมายของรูปแบบการ
ปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบนั้น การบริหารจัดการที่เช่นเดียวกันจะต้องบริหารจัดการไปตาม
กฎหมายที่กำหนดไว้ รวมทั้งที่มาของผู้มีอำนาจในการปกครองส่วนท้องถิ่น และวิธีการใช้อำนาจ
ของผู้มีอำนาจในการปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้เชื่อว่าเป็นปัญหาเพราะขัดกับ
ปรัชญารูปแบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

2. ปัญหาด้านการใช้อำนาจหน้าที่ อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
กฎหมายได้กำหนดเป็นจำนวนมาก แต่บางเรื่องมิได้เป็นอิสระแก่ท้องถิ่นอย่างแท้จริง โดยส่วน
ใหญ่แล้วจะอยู่ในการกำกับดูแลหรือควบคุมวินิจฉัยตัดสินใจของข้าราชการภูมิภาค คือ นายอำเภอ
และผู้ว่าราชการจังหวัด แต่อำนาจหน้าที่บางอย่างท้องถิ่นตัดสินใจดำเนินการได้แต่ขาดงบประมาณ

ที่จะดำเนินการ ฉะนั้นอำนาจหน้าที่ส่วนใหญ่จริงๆ แล้วเป็นของส่วนกลางและส่วนภูมิภาครวมทั้งรัฐวิสาหกิจจะเข้ามาดำเนินการเอง จึงจะเห็นได้ว่าท้องถิ่นมีอาจจะใช้อำนาจหน้าที่ได้ตามหลักการ

3. ปัญหาด้านการคลังเมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้น้อย งบประมาณส่วนใหญ่จะจ่ายเป็น ค่าเบี้ยเลี้ยง เงินเดือน เบี้ยประชุม ของพนักงานไปเกือบหมด เงินที่เหลือจึงไม่เพียงพอที่จะนำไปทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาท้องถิ่น ดังนั้นจึงของงบประมาณสนับสนุนจากรัฐบาล

4. ปัญหาด้านการบริหารงานบุคคล การบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยในปัจจุบันแต่ละรูปแบบการปกครองจะมีคณะกรรมการเป็นของตนเองจึงทำให้ข้าราชการ พนักงานไม่เอื้อต่อกันและทำให้บางองค์กรมีข้าราชการ พนักงานมากเกินไปจนจำเป็น

5. ปัญหาด้านการกำกับดูแล ประเทศไทยจัดรูปแบบของรัฐแบบรัฐเดี่ยว อำนาจทั้งหมดขึ้นอยู่กับส่วนกลางไม่ว่าเรื่องการเงินการคลัง เรื่องการต่างประเทศ เรื่องการทหาร เรื่องการศึกษา เรื่องคมนาคมและอื่นๆ จึงทำให้การปกครองส่วนท้องถิ่นมิได้เป็นอิสระจากการปกครองส่วนกลาง ด้วยเหตุผลนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องอยู่ในการกำกับดูแลของรัฐบาลกลาง

6. ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหากมีแต่การกำกับดูแลจากส่วนกลางและส่วนภูมิภาคโดยที่ประชาชนในท้องถิ่นไม่มีส่วนร่วมในการปกครอง เช่น ไม่สนใจติดตามข่าวสาร ไม่สนใจตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นๆ จะไม่พัฒนาได้อย่างสมบูรณ์ ขอมขาดพลัง ขาดความร่วมมือ ขาดความสนใจจากประชาชน

สรุปได้ว่าปัญหาที่เกิดขึ้นต่างๆ มีหลากหลายปัจจัย เช่น ความพร้อมของบุคลากร งบประมาณ และอำนาจหน้าที่ ที่ยังไม่ได้รับการมอบหมายอย่างเต็มที่จากรัฐบาลกลาง ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังถูกกำกับดูแลจากหน่วยงานราชการ และรัฐบาลกลาง ทำให้การบริหารจัดการสาธารณะ ยังไม่ดีเท่าที่ควร

การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล

ความเป็นมาและการปกครองท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล

การปกครองส่วนท้องถิ่น คือ การปกครองที่เป็นพื้นฐานการพัฒนาประเทศ และการปกครองระบอบประชาธิปไตย และการบริหารราชการแผ่นดินโดยให้ประชาชนได้ปกครองตนเองและเลือกตัวแทนเข้ามาทำหน้าที่ในการบริหารแทนตน ซึ่งได้มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวไว้ ดังนี้

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2546 : 20-32) กล่าวว่า การศึกษาปัจจุบันและอนาคตของประเทศ ไทย การมองย้อนไปในอดีตและความพยายามนำอดีตในทางที่ดีมาปรับใช้หรือเป็นแบบอย่าง

สำหรับปัจจุบันเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็น ดังการศึกษาถึงความเป็นมาเกี่ยวกับเทศบาลของประเทศไทยก็เพื่อจะได้นำส่วนที่ดีมาใช้และยังจะมีส่วนช่วยทำให้เข้าใจเทศบาลไทยมากขึ้นด้วย โดยได้แบ่งยุคของวิวัฒนาการเป็น 2 ยุคด้วยกัน ได้แก่

1. ยุคก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองประเทศ พุทธศักราช 2461 (พ.ศ. 2461-2475) รัชกาลที่ 6 ทรงริเริ่มการบริหารงานตามแนวคิดเทศบาลในเขตพระราชวังในปีพุทธศักราช 2461 เรียกว่า “ดุสิตธานี” โดยให้ข้าราชการของพระองค์ดำรงตำแหน่งเป็นฝ่ายรัฐบาล ฝ่ายค้าน มีพรรคการเมืองและหนังสือพิมพ์ ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 7 ทรงจัดตั้งคณะกรรมการจัดการประชาธิปไตยหรือเทศบาล เมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2470 มีหน้าที่ศึกษาดูงาน การบริหารท้องถิ่นตามหัวเมืองและประเทศเพื่อนบ้านแล้วทำรายงานเสนอเพื่อจัดตั้งเทศบาล หลังจากคณะกรรมการร่างพระราชบัญญัติเทศบาลแล้วเสร็จ พระองค์ทรงให้กรมร่างกฎหมายพิจารณา เมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พุทธศักราช 2473 แต่เกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองประเทศในปี พุทธศักราช 2475 พระราชบัญญัติจึงตกไป

2. ยุคหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองประเทศ พุทธศักราช 2475 (พ.ศ. 2475-2545) ในปีพุทธศักราช 2476 รัฐบาลภายใต้การนำของคณะราษฎรประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบราชการบริหารแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2476 แบ่งการบริหารราชการแผ่นดินออกเป็นราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น เทศบาลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบเดียวของประเทศ และในปีเดียวกันได้จัดตั้งการบริหารท้องถิ่นรูปแบบเทศบาลขึ้น โดยตรากฎหมายฉบับแรก คือ พระราชบัญญัติระเบียบเทศบาล พุทธศักราช 2476 กำหนดให้เทศบาลมี 3 ประเภท คือ เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง เทศบาลนคร รูปแบบเทศบาลได้รับการปรับปรุงเสมอมาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

โกวิท พวงงาม (2550 : 104) กล่าวว่า รูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประเทศไทยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วไป

1.1 องค์กรบริหารส่วนจังหวัด จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 ปัจจุบันมีจำนวนทั้งหมด 75 แห่ง ซึ่งเท่ากับจำนวนจังหวัดของการปกครองส่วนภูมิภาค

1.2 เทศบาลและสุขาภิบาล จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ต่อมาปี พ.ศ. 2542 ได้มีการยกฐานะสุขาภิบาลขึ้นเป็นเทศบาล ทำให้ปัจจุบันมีเทศบาลจำนวน 1,129 แห่ง ทั่วประเทศซึ่งสามารถแบ่งเทศบาลออกได้เป็นเทศบาลนคร เทศบาลเมือง และเทศบาลตำบล ดังนี้

1.2.1 เทศบาลนคร

1.2.2 เทศบาลเมือง

1.2.3 เทศบาลตำบล ได้แก่ เทศบาลซึ่งมีพระราชกฤษฎีกายกฐานะเป็น

เทศบาลตำบล

1.3 องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบล่าสุดที่เริ่มจัดตั้งขึ้นภายใต้พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล เดือนธันวาคม พ.ศ. 2537

2. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ

2.1 กรุงเทพมหานคร เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิเศษที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติกรุงเทพมหานคร

2.2 เมืองพัทยาเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิเศษที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติเมืองพัทยา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งจะประกอบด้วยฝ่ายบริหารและสภาท้องถิ่น โดยที่สมาชิกท้องถิ่นได้รับการคัดเลือกจากประชาชนทุก 4 ปี ซึ่งหัวหน้าฝ่ายบริหารได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนโดยตรง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งจะทำหน้าที่ดูแลประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบ และต้องประสานงานกับการปกครองส่วนกลางและภูมิภาคด้วย เช่นงบประมาณประจำปีขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละระดับต้องเสนอขอความเห็นชอบจากผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอ และการบริหารงบประมาณจะได้รับการตรวจสอบโดยสำนักตรวจเงินแผ่นดิน

สรุปได้ว่า เพื่อให้การปกครองรวมไปถึงการบริหารประเทศและท้องถิ่นเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถปฏิบัติหน้าที่ตามความรับผิดชอบได้อย่างราบรื่นนั้น ก็คือรายได้ที่เพียงพอสำหรับรายจ่ายที่จะเกิดขึ้นจากการปฏิบัติหน้าที่นั้นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน้าที่การจัดหาบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ

องค์ประกอบและบทบาทหน้าที่ของเทศบาล

ในการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะเทศบาลจะต้องมีการกำหนดองค์ประกอบและบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานต่างๆ เพื่อที่จะให้ภาระหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายแล้วเสร็จได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งได้มีหน่วยงานและนักวิชาการได้กล่าวถึงองค์ประกอบและบทบาทหน้าที่ของเทศบาลไว้ดังนี้

พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 13) พ.ศ. 2552 ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของเทศบาลไว้ ดังนี้

1. สภาเทศบาล ประกอบด้วยสมาชิกเทศบาลซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตามจำนวน ดังนี้

1.1 สภาเทศบาลตำบล ประกอบด้วยสมาชิกเทศบาล จำนวน 12 คน

1.2 สภาเทศบาลเมือง ประกอบด้วยสมาชิกเทศบาล จำนวน 18 คน

1.3 สภาเทศบาลนคร ประกอบด้วยสมาชิกเทศบาล จำนวน 24 คน

การดำรงตำแหน่งสมาชิกเทศบาล ให้อยู่ในตำแหน่งได้คราวละ 4 ปี นับแต่วันเลือกตั้ง
ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลว่างลงไม่ว่าด้วยเหตุใด และยังมีได้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภา
เทศบาลขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้สภาเทศบาลประกอบด้วยสมาชิกสภาเทศบาลเท่าที่มีอยู่
สมาชิกสภาเทศบาลมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1.4 การตราเทศบัญญัติ เทศบัญญัติ คือ กฎข้อบังคับของท้องถิ่นซึ่งมีผลใช้บังคับ
ได้เฉพาะในเขตเทศบาลนั้นๆ เท่านั้น โดยสภาบัญญัติเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการตราเทศบัญญัติ
โดยไม่ขัดหรือแย้งต่อดัวยบทกฎหมาย คือ เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามหน้าที่ของเทศบาลที่กำหนด
ไว้ในพระราชบัญญัตินี้ และเมื่อมีกฎหมายบัญญัติให้เทศบาลตราเทศบัญญัติหรือให้มีอำนาจ
ตราเทศบัญญัติ

1.5 การตั้งกระทู้ถาม ในที่ประชุมสภาเทศบาล สมาชิกสภาเทศบาลมีสิทธิตั้งกระทู้
ถามนายกเทศมนตรีหรือรองนายกเทศมนตรีในข้อความใดๆ อันเกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้ แต่
นายกเทศมนตรีหรือรองนายกเทศมนตรีมีสิทธิที่จะไม่ตอบ เมื่อเห็นว่าข้อความนั้นๆ ยังไม่ควร
เปิดเผยเพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของเทศบาล

1.6 การตั้งกรรมการ สภาเทศบาลมีอำนาจเลือกสมาชิกสภาเทศบาล ตั้งเป็น
คณะกรรมการสามัญของสภาเทศบาลเพื่อกระทำการหรือพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใดๆ
อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของสภาเทศบาล แล้วรายงานต่อสภาเทศบาล

1.7 ในการตั้งคณะกรรมการวิสามัญ นายกเทศมนตรีมีสิทธิเสนอชื่อบุคคล
ผู้เป็นหรือมิได้เป็นสมาชิก เพื่อให้สภาเทศบาลแต่งตั้งเป็นกรรมการในคณะกรรมการวิสามัญได้ไม่
เกิน 1 ใน 4 ของจำนวนกรรมการทั้งหมด คณะกรรมการที่สภาเทศบาลตั้งขึ้น จะแต่งตั้ง
คณะอนุกรรมการ เพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งตามที่คณะกรรมการมอบหมาย
ก็ได้

1.8 การเปิดอภิปรายทั่วไปในที่ประชุมสภาเทศบาล สมาชิกจำนวนไม่น้อยกว่า
1 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกสภาที่มีอยู่ มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปในที่ประชุมสภา
เทศบาลเพื่อให้นายกเทศมนตรีแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความเห็นในปัญหาอันเกี่ยวกับการบริหาร
ราชการเทศบาล โดยไม่มีการลงมติ ญัตติดังกล่าวให้ยื่นต่อประธานสภาเทศบาลและให้ประธานสภา
เทศบาลกำหนดวันสำหรับการอภิปรายทั่วไป ซึ่งต้องไม่เร็วกว่าห้าวันและไม่ช้ากว่าสิบห้าวัน
นับตั้งแต่วันที่ได้รับญัตติแล้วแจ้งให้นายกเทศมนตรีทราบ

2. นายกเทศมนตรี มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน คณะผู้บริหารจะประกอบด้วย นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี ที่มาจากการแต่งตั้งของนายกเทศมนตรีตามจำนวน ดังนี้

- 2.1 เทศบาลตำบล ให้มีรองนายกเทศมนตรีได้ไม่เกิน 2 คน
- 2.2 เทศบาลเมือง ให้มีรองนายกเทศมนตรีได้ไม่เกิน 3 คน
- 2.3 เทศบาลนคร ให้มีรองนายกเทศมนตรีได้ไม่เกิน 4 คน

กฎหมายได้ให้อำนาจนายกเทศมนตรีแต่งตั้งที่ปรึกษานายกเทศมนตรี เลขานุการนายกเทศมนตรี เพื่อทำหน้าที่ช่วยเหลือการปฏิบัติหน้าที่ของนายกเทศมนตรี นายกเทศมนตรีมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. กำหนดนโยบายโดยไม่ขัดต่อระเบียบกฎหมาย
2. รับผิดชอบการบริหารราชการของเทศบาลให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ เทศบัญญัติและนโยบาย
3. สั่ง อนุญาต และอนุมัติเกี่ยวกับราชการของเทศบาล
4. แต่งตั้งและถอดถอนรองนายกเทศมนตรี ที่ปรึกษานายกเทศมนตรีและเลขานุการนายกเทศมนตรี
5. วางระเบียบเพื่อให้งานของเทศบาลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย
6. รักษาการให้เป็นไปตามเทศบัญญัติ
7. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติและกฎหมายอื่น
8. ควบคุมและรับผิดชอบในการบริหารกิจการของเทศบาลและเป็นผู้บังคับบัญชาพนักงานเทศบาลและลูกจ้างเทศบาล

โกวิท พวงงาม (2552 : 190-192) กล่าวว่า เทศบาลเป็นรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ซึ่งกำหนดให้การจัดตั้งเทศบาลกระทำได้เมื่อท้องถิ่นใดมีสภาพอันสมควรยกฐานะเป็นเทศบาลให้จัดตั้งท้องถิ่นนั้นๆ เป็นเทศบาลตำบล เทศบาลเมือง หรือเทศบาลนคร มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติและกฎหมาย ทั้งนี้ได้กำหนดให้การจัดตั้งเทศบาลขึ้นได้ 3 ประเภท ดังนี้

1. เทศบาลตำบล กระทรวงมหาดไทยได้กำหนดหลักเกณฑ์การจัดตั้งเทศบาลตำบลไว้อย่างกว้างๆ ดังนี้
  - 1.1 มีรายได้จริงโดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ผ่านมา ตั้งแต่ 12,000,000 บาท ขึ้นไป
  - 1.2 มีประชากรตั้งแต่ 7,000 คน ขึ้นไป

- 1.3 ความหนาแน่นของประชากรตั้งแต่ 1,500 คน ต่อ 1 ตารางกิโลเมตร ขึ้นไป
- 1.4 ได้รับความเห็นชอบจากราษฎรในท้องถิ่นนั้น
2. เทศบาลเมือง กฎหมายได้กำหนดหลักเกณฑ์การจัดตั้งเทศบาลเมืองไว้ ดังนี้
  - 2.1 ท้องที่ที่เป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัดทุกแห่ง ให้ยกฐานะเป็นเทศบาลเมืองได้ โดยไม่ต้องพิจารณาถึงหลักเกณฑ์อื่นๆ ประกอบ
  - 2.2 ส่วนท้องที่ที่มีไซที่ตั้งศาลากลางจังหวัด จะยกฐานะเป็นเทศบาลเมืองต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ ดังนี้
    - 2.2.1 เป็นท้องที่มีพลเมืองตั้งแต่ 10,000 คน ขึ้นไป
    - 2.2.2 มีราษฎรอยู่กันหนาแน่นไม่ต่ำกว่า 3,000 คน ต่อตารางกิโลเมตร
    - 2.2.3 มีรายได้พอแก่การปฏิบัติหน้าที่อันต้องทำตามที่กฎหมายกำหนดไว้
    - 2.2.4 มีพระราชกฤษฎีกายกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลเมือง
3. เทศบาลนคร กฎหมายได้กำหนดหลักเกณฑ์การจัดตั้งเทศบาลนครไว้ ดังนี้
  - 3.1 เป็นท้องที่มีพลเมืองตั้งแต่ 50,000 คน ขึ้นไป
  - 3.2 มีราษฎรอยู่กันหนาแน่นไม่ต่ำกว่า 3,000 คน ต่อตารางกิโลเมตร
  - 3.3 มีรายได้พอแก่การปฏิบัติหน้าที่อันต้องทำตามที่กฎหมายกำหนดไว้
  - 3.4 มีพระราชกฤษฎีกายกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลนคร

พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 13) พ.ศ. 2552 กล่าวว่า การกำหนดให้เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติหรือบังคับให้เลือกปฏิบัติ นอกจากนั้นยังมีอำนาจตามที่กฎหมายเฉพาะอื่นๆ ทั้งยังได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของเทศบาลในระดับต่างๆ ไว้ นอกจากนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีบทบาทอำนาจหน้าที่ให้บริการสาธารณะพื้นฐานแก่ประชาชนในท้องถิ่น และยังเปิด โอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารและตรวจสอบการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากพระราชบัญญัติ ดังกล่าว ได้แบ่งหน้าที่เทศบาลตามฐานะ คือ เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง และเทศบาลนคร โดยหน้าที่ของเทศบาลตำบล มีดังต่อไปนี้

1. หน้าที่บังคับหรือหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย มาตรา 50 แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2542 มาตรา 50 แก้ไขเพิ่มเติม (7) และแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2542 มาตรา 50 โดยเพิ่มเติมความใน (8) และ (9)
  - 1.1 รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน
  - 1.2 ให้มีและบำรุงทางบกและทางน้ำ

1.3 รักษาความสะอาดของถนน หรือทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัด มูลฝอย และสิ่งปฏิกูล

1.4 ป้องกันและระงับโรคติดต่อ

1.5 ให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง

1.6 ให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรม

1.7 ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ

1.8 บำรุงศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

1.9 หน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของเทศบาล

2. ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาลตำบลอาจทำกิจกรรมใดๆ ในเขตเทศบาล ดังต่อไปนี้ (มาตรา 51) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2511

2.1 ให้มีน้ำสะอาดหรือการประปา

2.2 ให้มีโรงฆ่าสัตว์

2.3 ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม

2.4 ให้มีสุสาน และฌาปนสถาน

2.5 บำรุงและส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร

2.6 ให้มีและบำรุงสถานที่ทำการพิทักษ์รักษาคนเจ็บไข้

2.7 ให้มีและบำรุงการไฟฟ้า หรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น

2.8 ให้มีและบำรุงทางระบายน้ำ

2.9 เทศพาณิชย์

ภารกิจอำนาจหน้าที่ของเทศบาล ได้กำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 13) พ.ศ. 2552 และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง ดังนี้

1. การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

2. การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำ และทางระบายน้ำ

3. การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้าม และที่จอดรถ

4. การสาธารณสุข โภชนา และการก่อสร้างอื่นๆ

5. การสาธารณสุข

6. การส่งเสริม การฝึก และประกอบอาชีพ

7. การพาณิชย์ และการส่งเสริมการลงทุน

8. การส่งเสริมการท่องเที่ยว
9. การจัดการศึกษา
10. การสังคมสงเคราะห์และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา

และผู้ด้อยโอกาส

11. การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดี

ของท้องถิ่น

12. การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย
13. การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
14. การส่งเสริมกีฬา
15. การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพ

ของประชาชน

16. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น
17. การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง
18. การกำจัดมูลฝอยสิ่งปฏิกูลและน้ำเสีย
19. การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว และการรักษาพยาบาล
20. การจัดให้มีและควบคุมสุสานและฌาปนสถาน
21. การควบคุมการเลี้ยงสัตว์
22. การจัดให้มีและควบคุมการฆ่าสัตว์
23. การรักษาความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อยและการอนามัย

โรงมหรสพ และสาธารณสุขสถานอื่นๆ

24. การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

25. การผังเมือง
26. การขนส่งและการวิศวกรรมจราจร
27. การดูแลรักษาที่สาธารณะ
28. การควบคุมอาคาร
29. การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
30. การรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมและการสนับสนุนการป้องกัน

และรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

31. กิจกรรมอื่นใดที่เป็นประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

สรุปได้ว่า การกำหนดองค์ประกอบและบทบาทหน้าที่ต่างๆ นั้นมีความสำคัญเพื่อให้องค์กรนั้นๆ มีเป้าหมายในการดำเนินงาน และการดำเนินงานจะต้องมีกฎหมายมารองรับเพื่อให้เป็นที่ยอมรับจากหน่วยงานราชการอื่นๆ

บริบทของเทศบาลตำบลตาโจง อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์

ผู้วิจัยขอนำบริบทของเทศบาลตำบลตาโจง อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ มากล่าวโดยสังเขป ดังนี้ (เทศบาลตำบลตาโจง. 2555 : 4-18)

1. ลักษณะที่ตั้ง

ตำบลตาโจงเป็นตำบล 1 ใน 6 ตำบลของอำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ ห่างจากที่ว่าการอำเภอละหานทรายไปทางทิศตะวันออกเฉียงประมาณ 10 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับตำบลต่างๆ ดังนี้ ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลถาวร และตำบลยายแย้มวัฒนา อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลหนองไม้งาม อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลหนองแวง อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลละหานทราย อำเภอละหานทราย และตำบลถาวร อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ เทศบาลตำบลตาโจง มีเนื้อที่รวมทั้งสิ้น 118,125 ไร่ หรือ 189 ตารางกิโลเมตร

2. ภูมิประเทศ

สภาพภูมิประเทศของเทศบาลตำบลตาโจงมีลักษณะเป็นที่ราบสลับเนินมีความสูงเฉลี่ยประมาณ 200-236 เมตรจากระดับน้ำทะเลพื้นที่สูงลาดลงจากทิศใต้ต่ำลงมาด้านทิศเหนือมีลำน้ำลำปะเทียไหลผ่านตอนกลางจากด้านทิศใต้ไปด้านทิศเหนือของตำบล สภาพดินส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนทรายและดินเหนียวปนทรายเหมาะแก่การเพาะปลูกพืช ข้าว และไม้ยืนต้น พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในเขตป่าดงดิบมาก่อนและถูกบุกเบิกประมาณ 30 ปีที่ผ่านมา ทางด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือติดกับเชิงเขาปลายบัด และเชิงเขาลอยในด้านทิศตะวันออกเฉียง

3. ภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิอากาศเป็นแบบมรสุมมี 3 ฤดู คือ ฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์-พฤษภาคม อุณหภูมิ 22-39 องศาเซลเซียส ฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือนมิถุนายน-ตุลาคม อุณหภูมิ 22-34 องศาเซลเซียส ฤดูหนาวเริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน-กุมภาพันธ์ อุณหภูมิ 14-32 องศาเซลเซียส

4. จำนวนชุมชน

เทศบาลตำบลตาจมีเขตการปกครองประกอบไปด้วย 22 ชุมชน ดังนี้

- 4.1 ชุมชนยางโป่งสะเตา หมู่ที่ 1
- 4.2 ชุมชน โศกตาพรหม หมู่ที่ 2
- 4.3 ชุมชนบ้านนุ หมู่ที่ 3
- 4.4 ชุมชนละลม หมู่ที่ 4
- 4.5 ชุมชนตาจ หมู่ที่ 5
- 4.6 ชุมชนหนองปรือ หมู่ที่ 6
- 4.7 ชุมชนหนองปรือใหม่ หมู่ที่ 7
- 4.8 ชุมชนหัวสะพาน หมู่ที่ 8
- 4.9 ชุมชนหัวสนาม หมู่ที่ 9
- 4.10 ชุมชนตาจอน หมู่ที่ 10
- 4.11 ชุมชนโลกวาน หมู่ที่ 11
- 4.12 ชุมชนคอนมัน หมู่ที่ 12
- 4.13 ชุมชนหัวทำนบ หมู่ที่ 13
- 4.14 ชุมชนสว่างพัฒนา หมู่ที่ 14
- 4.15 ชุมชนหนองคัน หมู่ที่ 15
- 4.16 ชุมชนหนองมดแดง หมู่ที่ 16
- 4.17 ชุมชนหนองโบสถ์ หมู่ที่ 17
- 4.18 ชุมชนเทพยัคฆ์ หมู่ที่ 18
- 4.19 ชุมชนไทยพัฒนา หมู่ที่ 19
- 4.20 ชุมชนหนองยาง หมู่ที่ 20
- 4.21 ชุมชนศิลาทอง หมู่ที่ 21
- 4.22 ชุมชนเทพยัคฆ์ใต้ หมู่ที่ 22

5. ประชากร

ในเขตเทศบาลตำบลตาจมีประชากรรวมทั้งสิ้น 15,836 คน โดยแยกเป็นชาย 7,968 คน หญิง 7,868 คน ความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่ 83 คน ต่อตารางกิโลเมตรจำนวนครัวเรือน 3,843 ครัวเรือน

ตาราง 2.1 จำนวนประชากรและจำนวนครัวเรือนจำแนกตามชุมชน

ชื่อชุมชน	จำนวน ครัวเรือน	ประชากร			ร้อยละ ประชากร
		ชาย	หญิง	รวม	
ชุมชนยางโปงสะเดา หมู่ที่ 1	276	625	631	1,238	7.82
ชุมชนโลกตาพรหม หมู่ที่ 2	242	504	460	964	6.10
ชุมชนบ้านบุ หมู่ที่ 3	144	297	285	582	3.67
ชุมชนละลม หมู่ที่ 4	131	302	321	623	3.93
ชุมชนตาง หมู่ที่ 5	205	376	395	771	4.87
ชุมชนหนองปรือ หมู่ที่ 6	161	282	295	577	3.64
ชุมชนหนองปรือใหม่ หมู่ที่ 7	123	296	249	540	3.41
ชุมชนหัวสะพาน หมู่ที่ 8	163	342	331	673	4.25
ชุมชนหัวสนาม หมู่ที่ 9	154	297	259	556	3.51
ชุมชนตางอน หมู่ที่ 10	263	563	585	1,148	7.25
ชุมชนโคกว่าน หมู่ที่ 11	37	91	89	180	1.14
ชุมชนดอนมัน หมู่ที่ 12	293	473	487	960	6.06
ชุมชนหัวทำนบ หมู่ที่ 13	74	152	147	299	1.89
ชุมชนสว่างพัฒนา หมู่ที่ 14	216	363	380	743	4.69
ชุมชนหนองคัน หมู่ที่ 15	68	148	152	300	1.89
ชุมชนหนองมดแดง หมู่ที่ 16	322	730	699	1,429	9.02
ชุมชนหนองโบสถ์ หมู่ที่ 17	154	345	339	684	4.32
ชุมชนเทพย์คัมภ์ หมู่ที่ 18	142	294	288	582	3.68
ชุมชนไทยพัฒนา หมู่ที่ 19	197	428	446	874	5.52
ชุมชนหนองยาง หมู่ที่ 20	191	430	448	878	5.54

ตาราง 2.1 (ต่อ)

ชื่อหมู่บ้าน	จำนวน ครัวเรือน	ประชากร			ร้อยละ ประชากร
		ชาย	หญิง	รวม	
ชุมชนศิลาทอง หมู่ที่ 21	149	329	315	644	4.07
ชุมชนเทพย์คัมภ์ หมู่ที่ 22	138	306	285	591	3.73
รวมทั้งสิ้น	3,843	7,968	7,868	15,836	100

ที่มา : (เทศบาลตำบลตาจ. 2555 : 6)

6. สภาพทางสังคม

การศึกษาถือเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศเพราะการพัฒนาประเทศต้องอาศัยกำลังคนเป็นสำคัญและกำลังคนจะมีประสิทธิภาพเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาโดยเฉพาะการจัดการศึกษาในระดับพื้นฐานซึ่งเป็นฐานของการศึกษาในระดับสูงต่อไป รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ให้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการจัดการการศึกษาสำหรับสถานศึกษาในเขตตำบลตาจ มีดังนี้

- 6.1 โรงเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 7 แห่ง
- 6.2 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำนวน 3 แห่ง
- 6.3 โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา จำนวน 1 แห่ง
- 6.4 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำนวน 1 แห่ง
- 6.5 ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด จำนวน 2 แห่ง
- 6.6 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของเทศบาล จำนวน 5 แห่ง

7. สถาบันและองค์กรทางศาสนา

เนื่องจากเทศบาลตำบลตาจ มีพื้นที่และชุมชนจำนวนมากจึงมีสถาบันและองค์กรศาสนากระจายอยู่ตามชุมชนต่างๆ ซึ่งมีสถาบันและองค์กรศาสนา ดังนี้ วัดจำนวน 4 แห่ง สำนักสงฆ์และที่พักสงฆ์จำนวน 13 แห่ง

8. การสาธารณสุข

ในเขตเทศบาลตำบลตาจาง มีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ 2 แห่ง คือ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลตาจาง และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลยางโป่งสะเดา

9. ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาเทศบาลตำบลตาจางในช่วงสามปี

(พ.ศ. 2555-2557)

ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาของเทศบาลตำบลตาจาง เพื่อเป็นการกำหนดทิศทางการทำงาน จึงแบ่งยุทธศาสตร์การพัฒนาและการบริหารจัดการได้ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ยุทธศาสตร์พัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน ประกอบด้วยแนวทางการพัฒนาระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการและโครงสร้างพื้นฐาน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์พัฒนาด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วยแนวทางการพัฒนาส่งเสริมอาชีพและรายได้

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิต ประกอบด้วยแนวทางการพัฒนาส่งเสริมให้ประชาชนมีสุขภาพอนามัยที่ดีให้ความช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้ที่ควรได้รับการช่วยเหลือป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคม

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาการศึกษา กีฬา นันทนาการและส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น ประกอบด้วยแนวทางการพัฒนาส่งเสริมการศึกษา ส่งเสริมกีฬาและนันทนาการ ส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์ที่ 5 ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยแนวทางการพัฒนาสร้างจิตสำนึกและตระหนักในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์ที่ 6 ยุทธศาสตร์ด้านบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี ประกอบด้วยแนวทางการพัฒนาพัฒนาและปรับปรุงอาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานพัฒนาศักยภาพบุคลากรพัฒนาปรับปรุงรายได้ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกิจการเทศบาลส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนนำบริการสู่ประชาชนในชุมชนรักษาความสงบและปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัย เรื่อง ความต้องการสวัสดิการทางสังคมของคนพิการ ในเขตเทศบาลตำบลตาจาง อำเภอสะทอนทราย จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่ได้ทำการไว้ก่อนหน้าแล้ว และมีหัวข้องานวิจัยที่สอดคล้องหรือใกล้เคียงกัน เพื่อเป็นแนวทางประกอบการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ซึ่งพอสรุปเนื้อหาของงานวิจัยได้ ดังนี้

เอื้องทิพย์ ไตรบำรุง (2550 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ความต้องการสวัสดิการสังคมของคนพิการในเขตเทศบาลนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ความต้องการสวัสดิการสังคมของคนพิการในเขตเทศบาลนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าความต้องการสวัสดิการสังคมด้านการแพทย์และด้านสังคม อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านความต้องการสวัสดิการสังคม ด้านการศึกษา และด้านอาชีพ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง

คารารัตน์ ทิพย์วงศ์ (2551: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาและความต้องการในการได้รับสวัสดิการความช่วยเหลือจากภาครัฐของคนพิการ ในอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า ในด้านสวัสดิการความช่วยเหลือด้านการแพทย์ คนพิการได้รับในเชิงการตรวจวินิจฉัยและการรักษาพยาบาล ซึ่งตรงกับความต้องการของคนพิการ สำหรับสวัสดิการที่คนพิการต้องการเป็นอันดับต้นๆ แต่รัฐไม่ได้จัดสรรให้ คือ การซ่อมแซมอุปกรณ์เครื่องช่วยโดยไม่คิดมูลค่า ในด้านสวัสดิการความช่วยเหลือด้านอาชีพ ส่วนที่รัฐจัดให้ได้ตรงกับความต้องการของคนพิการแล้ว คือ การฝึกอาชีพที่เหมาะสมกับสภาพร่างกาย และการจ้างงาน แต่สิ่งที่คนพิการต้องการ คือ การส่งเสริมพัฒนาอาชีพ เช่น การจัดหาตลาด ในด้านสวัสดิการความช่วยเหลือทางสังคม สิ่งที่คนพิการต้องการมากที่สุด คือ การจัดสรรเบี้ยยังชีพคนพิการ ซึ่งพบว่ายังมีการจัดสรรไม่ทั่วถึงและไม่เพียงพอ

วัชรินทร์ จิตตกุลเสนา (2552 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การสงเคราะห์และจัดสวัสดิการคนพิการ พบว่า คนพิการมีความคาดหวังต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลและส่วนราชการที่เกี่ยวข้องด้านการสงเคราะห์ครอบครัวให้การช่วยเหลือในลักษณะเงินสงเคราะห์แก่ครอบครัวเป็นรายเดือน หรือเป็นครั้งคราว หรือเป็นสิ่งของที่มีความจำเป็นในการดำรงชีวิตให้มีคุณภาพ ด้านเบี้ยยังชีพคนพิการที่ได้รับเดือนละ 500 บาท ให้เพิ่มเป็นเดือนละ 1,000 – 2,000 บาท และให้เบิกจ่ายเป็นรายเดือน ด้านการสงเคราะห์อุปกรณ์และเครื่องช่วยความพิการให้จัดหาอุปกรณ์และเครื่องช่วยความพิการตามสภาพความพิการ ด้านการฝึกอาชีพ หรือจัดฝึกอบรวมอาชีพ คนพิการมีความต้องการให้จัดหา วัสดุ อุปกรณ์ ที่ใช้สำหรับประกอบอาชีพตามความเหมาะสมและความสามารถคนพิการแต่ละราย และจัดให้มีทุนสนับสนุนการประกอบอาชีพให้แก่คนพิการและสมาชิกในครอบครัว

สุภชัย ชัยวรกุล (2553 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ความต้องการได้รับสวัสดิการของคนพิการในตำบลหน้าพระธาตุ อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี พบว่า ความต้องการได้รับสวัสดิการของคนพิการ ด้านบริการทางการแพทย์มีความต้องการในระดับมาก โดยต้องการได้รับสวัสดิการเป็นอันดับแรก คือ การปรับปรุงระบบบริการคนพิการ ให้มีหน่วยงานและผู้รับผิดชอบ

ที่ชัดเจน ด้านบริการทางการศึกษามีความต้องการในระดับมาก โดยต้องการได้รับสวัสดิการเป็นอันดับแรก คือ การจัดตั้งศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มเด็กเล็กสำหรับเด็กพิการทุกประเภท ด้านบริการ ทางสังคมมีความต้องการในระดับมาก โดยต้องการได้รับสวัสดิการเป็นอันดับแรก คือ การจัดให้มีกิจกรรมสำหรับคนพิการเพิ่มมากขึ้น ส่วนบริการทางอาชีพมีความต้องการในระดับปานกลาง โดยต้องการได้รับสวัสดิการเป็นอันดับแรก คือ การให้มีหน่วยงานวิจัยอุปกรณ์ที่เข้ามาช่วยให้คนพิการทำงานได้อย่างคนทั่วไป

สุรชาติพิทย์ รัตนชู (2554 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การสำรวจความต้องการของคนพิการทางกายภาพในองค์การบริหารส่วนตำบลโพรงจระเข้ อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง พบว่า ด้านเศรษฐกิจ ต้องการมีรายได้เป็นของตนเอง ไม่พึ่งพาผู้อื่น ต้องการให้ลูกหลานให้เงินประจำเพื่อเก็บไว้ใช้ในยามจำเป็นและมีเงินเก็บไว้ใช้จ่ายบั้นปลายของชีวิต ด้านสังคม ต้องการให้มีการแจกเบี้ยความพิการอย่างต่อเนื่อง มีการเยี่ยมบ้าน และดูแลสุขภาพคนพิการ ด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ ต้องการความปลอดภัยและปัจจัย 4 พื้นฐานในการดำเนินชีวิต ความใฝ่ฝันของคนพิการ คือ ต้องการกลับมาใช้ชีวิตตามปกติ ไม่เป็นภาระใครในการใช้ชีวิตประจำวัน คนพิการต้องการให้มีการจัดกิจกรรมให้คนพิการได้มีส่วนร่วมกับชุมชน

มาหะมะรุยี่ มะแซ (2554 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง แนวทางการจัดสวัสดิการสังคมคนพิการสำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลตั้งชัน อำเภอบันนังสตา จังหวัดระยอง ผลการศึกษาพบว่า ความต้องการของคนพิการส่วนใหญ่ต้องการให้ช่วยเหลือเบี้ยยังชีพ การจัดบริการช่วยเหลือคนพิการที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนเป็นเงินสงเคราะห์ครอบครัวและการบริการทางด้านการสนับสนุนทุนประกอบอาชีพหรืออุปกรณ์ในการประกอบอาชีพมากที่สุดตามลำดับ

ณฤทัย เกตุหอม (2554 : 67) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการได้รับสวัสดิการทางสังคมของคนพิการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเกษตรสุวรรณ อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการศึกษา มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ด้านสุขภาพอนามัย มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ด้านที่อยู่อาศัย มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ด้านการทำงานและการมีรายได้ มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ด้านความมั่นคงทางสังคม มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ด้านบริการสังคม มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ด้านนันทนาการ มีความต้องการอยู่ในระดับมาก

ภคชล มัจฉา (2554 : 86) ได้ทำการวิจัย เรื่อง แนวทางพัฒนาการดำเนินงานให้บริการ ด้านการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 คนพิการที่จดทะเบียนในเขตจังหวัดตาก พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ด้านการศึกษา มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ด้านอาชีพ มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ด้านการแพทย์ มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ด้านสังคมและสวัสดิการเบี่ยงชีฟ มีความต้องการ อยู่ในระดับมาก ด้านข้อมูล การสื่อสารและเทคโนโลยี มีความต้องการอยู่ในระดับมาก

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะเห็นได้ว่า ความต้องการของคนพิการมีผลสืบเนื่องมาจาก ปัญหาในด้านต่าง ๆ ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และสิ่งแวดล้อม คนพิการมีความต้องการ สวัสดิการทางสังคม จึงเป็นสิ่งจำเป็น และเป็นที่ยังอีกทางหนึ่งของคนพิการที่จะได้รับการ ตอบสนองในสิ่งที่ต้องการในด้านความมั่นคงในชีวิตด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจงานและ รายได้ ด้านสังคม นันทนาการและกีฬา ด้านพิทักษ์คุ้มครองสิทธิ และบริการทางสังคมทั่วไป ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาความต้องการสวัสดิการทางสังคมของคนพิการในเขตเทศบาล ตำบลตาอง เพื่อจะได้นำมาเป็นแนวทางในการจัดบริการให้แก่คนพิการ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับ ความต้องการของคนพิการอย่างแท้จริง